

"Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы

Қазақстан Республикасының 2004 жылғы 14 сәуірдегі N 545 Конституциялық заңы.

1-бап. "Қазақстан Республикасындағы сайлау туралы" 1995 жылғы 28 қыркүйектегі Қазақстан Республикасының Конституциялық заңына (Қазақстан Республикасы Жоғарғы Кеңесінің Жаршысы, 1995 ж., N 17-18, 114-құжат; Қазақстан Республикасы Парламентінің Жаршысы, 1997 ж., N 12, 192-құжат; 1998 ж., N 7-8, 71-құжат; N 22, 290-құжат; 1999 ж., N 10, 340-құжат; N 15, 593-құжат) мынадай өзгерістер мен толықтырулар енгізілсін:

1) 4-баптың 4-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"4. Қазақстан Республикасының Президенттігіне, Қазақстан Республикасы Парламентінің, соның ішінде партиялық тізімдер бойынша, мәслихаттардың депутаттығына кандидат ретінде, сондай-ақ жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидат болып тіркелу уақытына қарай сотталғандығы заңда белгіленген тәртіппен өтелмеген немесе алып тасталмаған адам тіркеуге жатпайды.";

2) 5-баптың 3-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"3. Кандидаттардың сайлауға тең құқықтармен және шарттармен қатысуына кепілдік беріледі.";

3) 9-бапта:

1-тармақтың 2) тармақшасының төртінші абзацы алып тасталсын;

2-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Мәслихаттардың депутаттарын сайлау кезінде басқа кандидаттарға қарағанда дауыс беруге қатысқан сайлаушылардың дауыс санының көпшілігін алған кандидат сайланған болып саналады.";

4) 10-бапта:

3-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"3. Сайлау комиссияларының өкілеттік мерзімі - бес жыл.

Аумақтық, округтік және учаскелік сайлау комиссияларын саяси партиялардың ұсыныстары негізінде тиісті мәслихаттар сайлайды.

Әрбір саяси партия тиісті сайлау комиссиясының құрамына бір кандидатура ұсынуға құқылы. Саяси партия сайлау комиссиясының құрамына осы саяси партияның мүшесі болып табылмайтын кандидатура ұсынуға құқылы.

Мәслихат белгілеген, сайлау комиссияларын құру мерзіміне дейін бір айдан кем болмауға тиіс мерзімде саяси партиялардың ұсыныстары болмаған жағдайда,

мәслихаттар сайлау комиссиясын өзге қоғамдық бірлестіктердің және жоғары тұрған сайлау комиссияларының ұсынысы бойынша сайлайды.

Сайлау комиссиясының құрамына ұсынылған адамдар оның жұмысына қатысуға келісетіні туралы өтініштерін қоса береді. Сайлау комиссиясының төрағасы, төрағаның орынбасары, хатшысы сайлау комиссиясының алғашқы отырысында сайланады.

Сайлау комиссияларының жаңа құрамын құру сайлау комиссияларының өкілеттік мерзімі аяқталардан кемінде екі ай бұрын басталады және өкілеттік мерзімінің бітуіне кемінде үш күн қалғанда аяқталады.

Сайлау комиссияларын құратын органдар сайлау комиссияларының өкілеттік мерзімі ішінде олардың құрамына өзгерістер енгізуге құқылы.";

мынадай мазмұндағы 6, 7 және 8-тармақтармен толықтырылсын:

"6. Сайлау комиссиялары өз өкілеттіктерін жүзеге асыруы кезінде олардың қызметіне араласуға жол берілмейді.

7. Сайлау комиссиясының қызметі сайлау комиссиясын құратын органның шешімі бойынша немесе жоғары тұрған сайлау комиссиясы өтінішінің негізінде сот шешімімен тоқтатылуы мүмкін.

8. Сайлау комиссиясының мүшесін, осы Конституциялық заңның 19-бабының 6 және 7-тармақтарында көрсетілген жағдайларды қоспағанда, өкілеттіктерінен айыруға болмайды.";

5) 12-бапта:

3) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"3) Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлау жөніндегі сайлау округтерін құрады, олардың бірыңғай нөмірлерін белгілейді және бұқаралық ақпарат құралдарында жариялайды.";

3-1) тармаққа алып тасталсын;

5) тармақшада:

"іс-әрекетіне" деген сөз "іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне)" деген сөздермен ауыстырылсын;

"сайлау жүйелері саласында халықаралық-ынтымақтастықты жүзеге асырады" деген сөздермен толықтырылсын;

6) тармақшада:

"тәртібін" деген сөзден кейін ", сондай-ақ қорғалу дәрежесін," деген сөздермен толықтырылсын;

"дауыс беруге арналған жәшіктер мен" деген сөздер "дауыс беруге арналып, мөлдір материалдан жасалған жәшіктің нысанын және" деген сөздермен ауыстырылсын;

"Парламент мәжілісі" деген сөздер "Парламенттің және мәслихаттардың" деген сөздермен ауыстырылсын;

8) тармақшада "адамдары мен бастамашыл топтарын" деген сөздер "адамдарын" деген сөзбен ауыстырылсын;

9) тармақша ", мерзім-мерзім ақпарат бюллетенін шығарады." деген сөздермен толықтырылсын;

15) тармақшада:

"олардың қызметіне" деген сөздер "олардың қызметінің осы Конституциялық заңның талаптарына сәйкес келуін" деген сөздермен ауыстырылсын;

мынадай мазмұндағы сөйлеммен толықтырылсын:

"Осы Конституциялық заңның бұзылуы анықталған кезде тиісті сайлау комиссиясының қызметін тоқтату туралы өтінішпен сайлау комиссиясын құратын органға немесе сотқа жүгінеді;"

мынадай мазмұндағы 16-1), 16-2), 16-3) және 16-4) тармақшалармен толықтырылсын:

"16-1) Орталық сайлау комиссиясының ресми web-сайтына сайлау заңдары жөніндегі нормативтік құқықтық актілерді, сайлауды тағайындау мен өткізу туралы, сондай-ақ болып өткен сайлаудағы дауыстарды есептеу нәтижелері туралы ақпаратты орналастырады;

16-2) Қазақстан Республикасының сайлаушы азаматтарының бірыңғай электрондық Тіркеу тізілімін жүргізеді;

16-3) электрондық сайлау жүйесін пайдалана отырып сайлау өткізу кезінде тиісті сайлау комиссияларының мүшелеріне оны қолдануды үйретеді;

16-4) бұқаралық ақпарат құралдары арқылы халыққа сайлауда электрондық сайлау жүйесін пайдалануды үйретуді ұйымдастырады;"

17) тармақшада "Республика" деген сөз "Қазақстан Республикасының" деген сөздермен ауыстырылсын;

б) 13-бапта:

тақырыбындағы "және оларды құру тәртібі" деген сөздер алып тасталсын;

3-тармақ алып тасталсын;

7) 14-бапта:

3) тармақшада:

"төменгі" деген сөз "төменгі тұрған" деген сөздермен ауыстырылсын;

"іс-әрекеттеріне" деген сөзден кейін "(әрекетсіздігіне)" деген сөзбен толықтырылсын;

"осы Конституциялық заңның бұзылуына жол берген сайлау комиссияларының қызметін тоқтату туралы сайлау комиссиясын құратын органға немесе сотқа жүгінеді;" деген сөздермен толықтырылсын;

5) тармақшада "және бастамашыл топтарын" деген сөздер алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы б-1) тармақшамен толықтырылсын:

"б-1) дауыс беруге арналған учаскелердің бірыңғай нөмірленуін белгілейді;"

7) тармақшада "Парламент Сенаты, мәслихаттар депутаттарын және" деген сөздер алып тасталсын;

9) тармақша "Орталық сайлау комиссиясының ресми web-сайтында жариялау үшін тиісті сайлау округтері мен учаскелері бойынша дауыстарды санау хаттамаларын Орталық сайлау комиссиясына береді;" деген сөздермен толықтырылсын;

11) тармақша "және бастамашыл топтарын" деген сөздер алып тасталсын;

12) тармақшадағы "Республика" деген сөз "Қазақстан Республикасының" деген сөздермен ауыстырылсын;

8) 15-бапта:

тақырыбындағы "және оларды құру тәртібі" деген сөздер алып тасталсын;

1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Округтік сайлау комиссиялары сайлау округтерінде Парламент Мәжілісінің және мәслихаттардың депутаттарын сайлауды ұйымдастыру мен өткізуді қамтамасыз етеді.";

9) 16-бапта:

3) тармақшада:

"іс-әрекеттеріне" деген сөзден кейін "(әрекетсіздігіне)" деген сөзбен толықтырылсын;

"Осы Конституциялық заңның бұзылғаны анықталған кезде сайлау комиссиясының қызметін тоқтату туралы өтінішпен сайлау комиссиясын құратын органға немесе сотқа жүгінеді;" деген сөздермен толықтырылсын;

4) тармақша алып тасталсын;

5) тармақшада "және бастамашыл топтарын" деген сөздер алып тасталсын;

10) 17-бапта:

тақырыбындағы "және оларды құру тәртібі" деген сөздер алып тасталсын;

1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Учаскелік сайлау комиссиялары тиісті сайлау учаскелерінде Президентті, Парламент Мәжілісінің және мәслихаттардың депутаттарын, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлауды ұйымдастыру мен өткізуді қамтамасыз етеді.

Учаскелік сайлау комиссиялары жеті мүшеден тұратын құрамда құрылады.";

11) 18-баптың 3) тармақшасындағы "жасайды" деген сөз "нақтылайды" деген сөзбен ауыстырылсын;

12) 19-бап мынадай редакцияда жазылсын:

"19-бап. Сайлау комиссиясы мүшесінің мәртебесі

1. Сайлау комиссияларының мүшелері мемлекеттік органдардың өкілдері болып табылады және мемлекеттің қорғауында болады.

2. Сайлау комиссиялары мүшелерінің құқықтық жағдайы Қазақстан Республикасының Конституциясымен, осы Конституциялық заңымен және өзге де заң актілерімен айқындалады.

3. Орталық сайлау комиссиясының төрағасы, төрағасының орынбасары, хатшысы, мүшелері және оның аппаратының қызметкерлері өз өкілеттіктерін кәсіби тұрақты негізде жүзеге асырады.

4. Сайлау комиссиясының осы баптың 3-тармағында аталмаған мүшелері сайлау өткізу кезеңінде өздерінің келісімінсіз жұмыс берушінің ұйғарымы бойынша жұмыстан шығарылмайды не басқа жұмысқа ауыстырылмайды.

5. Сайлау комиссиясының мүшесі:

1) тиісті сайлау комиссиясының отырыстары туралы, жедел шешім қабылдауды қажет ететін жағдайларды қоспағанда, қырық сегіз сағат бұрын хабардар етіледі;

2) сайлау комиссиясының отырысында сөз сөйлеуге, тиісті сайлау комиссиясының құзыретіне жататын мәселелер бойынша ұсыныстар енгізуге және олар бойынша дауыс берілуін талап етуге құқылы;

3) күн тәртібіне сәйкес отырыстың басқа қатысушыларына сұрақтар қоюға және оларға мәні бойынша жауаптар алуға құқылы;

4) өзі құрамында тұрған сайлау комиссиясының құжаттарымен және материалдарымен танысуға, олардың куәландырылған көшірмелерін алуға;

5) өзі құрамында тұрған сайлау комиссиясы мүшелерінің төрттен үшінің даусымен расталған уәкілеттігі бойынша төменгі тұрған сайлау комиссиясының қызметін тексеруді жүзеге асыруға құқылы;

6) Қазақстан Республикасы Конституциясының, осы Конституциялық заңының және өзге де заңдарының талаптарын, жалпыжұрт таныған әдеп нормаларын сақтауға міндетті;

7) өзіне жүктелген міндеттерді, сайлау комиссиясының және оның төрағасының, жоғары тұрған сайлау комиссиясының шешімдері мен нұсқауларын орындауға міндетті ;

8) азаматтардың сайлау құқықтары мен заңды мүдделерінің сақталуын және қорғалуын қамтамасыз етуге, шешімдер қабылдау кезінде әділ және тәуелсіз болуға, сондай-ақ кандидаттар мен партиялық тізім ұсынған саяси партиялардың қызметіне жария баға беруден аулақ болуға міндетті;

9) өзі өкілі болып табылатын саяси партияның не өзге де қоғамдық бірлестіктің шешімдерімен байланысты болмайды және олардың мүдделерін қорғауға құқығы жоқ.

6. Сайлау комиссиясының мүшесі сайлау комиссиясының белгіленген өкілеттік мерзімі аяқталғанда, оның қызметі тоқтатылған кезде, сондай-ақ:

1) міндеттерін атқарудан босату туралы өз еркімен өтініш берген;

2) Қазақстан Республикасының азаматтығынан айырылған;

3) тиісті сайлау комиссиясы құрылған әкімшілік-аумақтық бірліктің шегінен тыс тұрақты тұрғылықты жерге кеткен;

4) соттың оған қатысты айыптау үкімі заңды күшіне енген;

5) оны іс-әрекетке қабілетсіз, іс-әрекетке қабілеті шектеулі, хабар-ошарсыз кеткен деп тануы немесе оны қайтыс болған деп жариялағаны туралы сот шешімі заңды күшіне енген;

6) қайтыс болған жағдайларда сайлау комиссиясын құрған органның шешімі бойынша өз міндеттерін атқарудан босатылады.

7. Комиссия мүшесі лауазымдық өкілеттігін бірнеше мәрте бұзған немесе міндеттерін тиісінше орындамаған жағдайда сайлау комиссиясын құратын орган оны лауазымын атқарудан босатады.

8. Жоғары тұрған сайлау комиссиясы сайлау комиссиясын құратын орган осы Конституциялық заңның 10-бабында белгіленген тәртіппен сайлау комиссиясының мүшесін сайлағанға дейін осы баптың 6 және 7-тармақтарында көзделген негіздер бойынша шығып қалған комиссия мүшесінің орнына аумақтық немесе округтік сайлау комиссиясының мүшесін тағайындайды.

9. Сайлау комиссиясы бір ұйымның қызметкерлерінен тұрмауға тиіс.

10. Сайлау комиссиясының мүшесі тиісті комиссия орналасқан әкімшілік-аумақтық бірлік аумағында тұруға тиіс.";

13) 20-бапта:

тақырыбы "және олардың әрекеттеріне шағым жасау" деген сөздермен толықтырылсын;

4-тармақ мынадай мазмұндағы екінші бөлікпен толықтырылсын:

"Сайлау комиссиясының үй-жайында сайлау процесіне қатысы жоқ бөгде адамдардың болуына тыйым салынады.";

5-тармақта:

екінші сөйлем алып тасталсын;

үшінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

"Сайлау комиссиясының оның шешімімен келіспейтін мүшелері ерекше пікірін айтуға құқылы, ол дереу жоғары тұрған сайлау комиссиясының назарына жеткізіледі және жазбаша түрде комиссия отырысының хаттамасына тіркеледі.";

6-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"6. Егер осы Конституциялық заңда шағым берудің өзге мерзімдері белгіленбесе, сайлау комиссиясының шешімдері мен іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шешім қабылданған немесе іс-әрекет (әрекетсіздік) жасалған күннен бастап он күн ішінде жоғары тұрған сайлау комиссиясына немесе сотқа шағым берілуі мүмкін. Көрсетілген мерзімдер өткеннен соң сайлау комиссиясының шешіміне, немесе іс-әрекеттеріне берілген арыздар қарауға жатпайды. Жоғары тұрған сайлау комиссиясына алдын ала жүгіну сотқа жүгінудің міндетті шарты болып табылмайды.

Жоғары тұрған сайлау комиссиясына берілген өтініште өтініш беру үшін негіз болған мән-жайлар міндетті түрде жазылады және өтініш иесі өз талаптарын негіздеген дәлелдемелер көрсетіледі.

Өтініштер сайлау комиссиясы мен сотта бір мезгілде қаралған кезде, сайлау комиссиясы сот шешімі күшіне енгенге дейін өтінішті қарауды тоқтата тұрады. Сот түскен өтініш туралы және оны қарау нәтижелері бойынша сот шешімінің заңды күшіне енгені жөнінде сайлау комиссиясын хабардар етеді.

Сот сайлау комиссиясы шешімінің күшін жойған жағдайда сот шешімінің негізінде мәселенің мәні бойынша жаңа шешімді - шешімінің күші жойылған сайлау комиссиясы немесе жоғары тұрған сайлау комиссиясы қабылдауға міндетті. Тиісті сайлау комиссиялары сот шешімін орындауға міндетті.";

8-тармақ мынадай мазмұндағы сөйлеммен толықтырылсын:

"Сайлау комиссиясы мүшелерінің еңбегіне қосымша ақы төлеу сайлау өткізуге бөлінген қаражаттың есебінен жүзеге асырылады.";

9-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"9. Президенттікке, Парламенттің, мәслихаттардың депутаттығына, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне кандидаттар, кандидаттардың сенім білдірген адамдары сайлау комиссияларының мүшелері бола алмайды.

Кандидаттардың жұбайы (зайыбы) мен жақын туыстары, сондай-ақ кандидаттарға тікелей бағынышты адамдар осы кандидат қатысатын сайлау округінде сайлауды тікелей ұйымдастыру мен өткізуді қамтамасыз ететін сайлау комиссияларының құрамында бола алмайды.

Аталған адамдар тиісті кандидатты тіркеген күннен бастап тіркеудің күші жойылғанға дейін немесе сайлау науқаны тоқтатылғанға дейін сайлау комиссиясындағы өз қызметін тоқтата тұрады.";

14) мынадай мазмұндағы 20-1-баппен толықтырылсын:

"20-1-бап. Сайлау комиссияларының қызметіндегі жариялылық

1. Сайлау комиссияларының қызметі жариялы және ашық түрде жүзеге асырылады.

Сенім білдірілген адамдар, байқаушылар, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері сайлау процесінің барлық сатыларына қатысуға, сондай-ақ сайлау комиссияларынан сайлау процесі туралы кез келген ақпаратты алуға құқылы.

Сенім білдірілген адамдардың, байқаушылардың, бұқаралық ақпарат құралдары өкілдерінің осы Конституциялық заңмен берілген құқығын ешкім шектей алмайды.

2. Сайлау комиссиялары жалпыға қолжетімді телекоммуникациялық желілерде орналастырылатын, ал осы Конституциялық заңмен көзделген жағдайларда өзгедей жолмен жариялауға жататын өз шешімдерімен барлық адамдардың еркін танысуы үшін жағдай жасайды.

3. Сайлау комиссиясының отырыстарына кандидаттар, сенім білдірілген адамдар, байқаушылар, қызметтік куәлігі мен редакцияның тапсырмасы болған кезде бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері қатыса алады.

Депутаттыққа кандидаттар, партиялық тізімдер ұсынған саяси партиялар тиісті сайлау комиссияларының отырыстары және күн тәртібі туралы алдын ала хабардар етіледі.

4. Дауыс беру күні дауыс беруге арналған сайлау учаскесі ашылған сәттен бастап және сайлау учаскесінде сайлаушылардың дауыстарын санау кезінде дауыс беру нәтижелері анықталғанға дейін бір мезгілде әрбір кандидаттан бір сенім білдірілген адам, қызметтік куәлігі мен редакцияның тапсырмасы болған кезде әрбір бұқаралық ақпарат құралынан бір өкіл және Қазақстан Республикасының әрбір саяси партиясынан , қоғамдық бірлестігінен, коммерциялық емес ұйымынан бір байқаушы және шет мемлекеттер мен халықаралық ұйымдардың байқаушылары қатысуға құқылы.

5. Байқаушының өкілеттігі, оның тегі, аты, әкесінің аты, сайлау учаскесінің нөмірі (сайлау комиссиясының атауы), сайлау болатын күн көрсетіліп, жазбаша нысанда куәландырылуға тиіс. Ол құжат оны берген ұйымның мөрімен расталады және ол байқаушының жеке басын куәландыратын құжатты көрсеткен кезде жарамды болады. Құжаттар сайлау комиссиясының төрағасына не оны алмастыратын адамға байқаушыны тіркеу үшін көрсетіледі.

6. Сенім білдірілген адамдар, байқаушылар, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері:

1) сайлау комиссиясының отырысына қатысуға;

2) сайлаушылар тізімдерімен танысуға, дауыс беруге, соның ішінде, дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруге қатысқан сайлаушылардың саны туралы ақпараттар алуға;

3) әскери бөлімдерде, Қазақстан Республикасына тиесілі және сайлау күні жүзуде жүрген кемелерде, демалыс үйлерінде, санаторийлерде, тұрақты емдеу-профилактикалық мекемелерде, шалғайдағы және қатынасу қиын аудандарда орналасқан азаматтар тұратын мекендерде, алыс мал шаруашылығы учаскелерінде, тергеу изоляторлары мен уақытша ұстау изоляторларында, Қазақстан Республикасының шет мемлекеттердегі шетелдік мекемелерінің жанынан құрылған сайлау учаскелерін қоса алғанда, тиісті сайлау учаскесінің дауыс беруге арналған үй-жайларында дауыс беру және дауыстар санау кезінде болуға;

4) тасымалданатын сайлау жәшігін бақылап жүруге, соның ішінде оларды тасымалдау кезінде көлік құралында болуға;

5) сайлау учаскесінде, дауыс беруге арналған пунктте дауыс беру барысын, дауыстар санау және дауыс беру нәтижелерін ресімдеу рәсімін барлық аталған рәсімдерді анық көру мүмкіндігін қамтамасыз ететін жағдайларда байқауға;

6) тиісті сайлау комиссиясының және (немесе) оның мүшелерінің шешімдеріне, іс-әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) жоғары тұрған сайлау комиссиясына немесе сотқа шағымдануға;

7) сайлаушылардың дауыс беруге арналған үй-жайға келу мүмкіндігі болмаған жағдайда олардың дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруін өткізу кезінде қатысуға;

8) учаскелік сайлау комиссиясының мүшелері пайдаланылмаған сайлау бюллетеньдерін есептеу және жою кезінде қатысуға;

9) дауыс беру барысына және оның қорытындыларын шығаруға кедергі жасамай, фото-, дыбыс- және бейне жазбалар жасауға;

10) дауыс беру өткізілгеннен кейін сайлау комиссиясының дауыс беру қорытындылары туралы хаттамаларымен танысуға, олардың куәландырылған көшірмелерін алуға;

11) сайлау комиссиясы мүшелерінің назарын осы Конституциялық заң талаптарының бұзылуына аударуға, оларға бұзушылықтар туралы тиісті жазбаша өтініштер, актілер табыс етуге және табыс еткені туралы белгі соқтыруға құқылы. Сайлау комиссиясының төрағасы, оны алмастыратын адам сенім білдірілген адамдардың, байқаушылардың талаптары бойынша дауыстарды санау хаттамасына өздері жасаған актілерді қоса беруге міндетті.

7. Сенім білдірілген адамдар, байқаушылар, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері:

1) жеке басы мен өкілеттігін куәландыратын құжаттарын өздерімен алып жүруге;

2) сайлау процесіне, сайлау комиссияларының дауыстарды санау және шешім қабылдау рәсіміне араласпауға;

3) сайлау комиссиясының жұмысына кедергі келтіретін іс-әрекеттер қолданбауға;

4) сайлау учаскесінде тиісті сайлау комиссиясы белгілеген мінез-құлық ережелерін сақтау жөніндегі сайлау комиссиясы мүшелерінің талаптарын орындауға;

5) өз ескертулерін құжатталған, дұрыс және тексеруге болатын фактілермен негіздеуге;

6) Қазақстан Республикасының осы Конституциялық заңының және өзге де заңдарының талаптарын сақтауға;

7) алаламауға, нақты кандидатқа, саяси партияға артықшылық бермеуге міндетті.

8. Шет мемлекеттер мен халықаралық ұйымдардың байқаушылары, сондай-ақ шетелдік бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігінің ұсынуы бойынша Орталық сайлау комиссиясының жанында аккредиттеледі. Шет мемлекеттерден келген жеке тұлғаларды Орталық сайлау комиссиясы аккредиттемейді.

Орталық сайлау комиссиясы байқаушыларға сайлау науқанын өткізу кезеңінде олардың қызметі үшін негіз болып табылатын белгіленген үлгідегі куәлік береді. Шет мемлекеттер мен халықаралық ұйымдардың байқаушыларын аккредиттеу дауыс беру күнінен бес күн бұрын аяқталады.

Осы Конституциялық заңда көзделген жағдайларда Орталық сайлау комиссиясы шет мемлекет, халықаралық, ұйым байқаушысының, сондай-ақ шетелдік бұқаралық ақпарат құралдары өкілінің аккредиттелуін кері қайтарып алуға құқылы.

9. Байқаушылардың қызметін қаржылық және ұйымдық жағынан қамтамасыз ету байқаушыларын жіберген тараптардың қаражаты есебінен жүргізіледі.

10. Байқаушылар Қазақстан Республикасының заңдарын немесе халықаралық құқықтың жалпыжұрт таныған нормаларын бұзған жағдайда тиісті сайлау комиссиясы байқаушыны тіркеудің күшін жоюға немесе Орталық сайлау комиссиясына шет мемлекеттің, халықаралық ұйымның байқаушысын, сондай-ақ шетелдік бұқаралық ақпарат құралдары өкілінің аккредиттелуін кері қайтарып алу туралы ұсыныс енгізуге құқылы.";

15) 21-баптың 2-тармағында "жиырма бес проценттен" деген сөздер "осы әкімшілік-аумақтық бірліктегі әрбір депутаттық мандатқа сайлаушылардың орташа санының он бес процентінен" деген сөздермен ауыстырылсын;

16) 23-бапта:

2-тармақта:

1) тармақшада "сайлаушылардың үш мыңнан аспауы" деген сөздер "шамамен үш мың сайлаушы болуы" деген сөздермен ауыстырылсын;

3) тармақша алып тасталсын, 2) тармақшадағы "сақталуы;" деген сөз "сақталуы ескеріле отырып құрылады." деген сөздермен ауыстырылсын;

3-тармақта "астаналық" деген сөз алып тасталсын;

17) 24-бапта:

2-тармақ алып тасталсын;

3-тармақта "тұру" деген сөз "тұрғылықты жері бойынша тіркелу" деген сөздермен ауыстырылсын;

5-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"5. Сайлаушылардың тұрғылықты жері бойынша тізімін тиісті жергілікті атқарушы орган халықты есепке алуды жүзеге асыратын органдар ұсынған мәліметтердің негізінде жасайды.

Әрбір сайлаушы сайлау жарияланған немесе тағайындалған кезден бастап тиісті жергілікті атқарушы органда сайлаушы ретінде тіркелуге құқылы.

Егер сайлаушыға сайлаудан кемінде отыз күн бұрын сайлау күні өзінің тіркелген орны бойынша дауыс беруге арналған үй-жайға келу мүмкіндігі болмайтыны белгілі болса, оның өзінің болатын жері бойынша жергілікті атқарушы органға өзін тиісті сайлаушылар тізіміне енгізу жөнінде жазбаша өтініш беруге құқығы бар.

Осы тармаққа сәйкес азамат өтініш жасаған кезде жергілікті атқарушы орган азаматты тіркелу орны бойынша сайлаушылар тізімінен шығаруды және оны сол азамат дауыс беретін учаскенің сайлаушылар тізіміне енгізуді ұйымдастырады.

Әрбір сайлау учаскесі бойынша сайлаушылардың тізіміне тиісті әкім қол қояды және ол дауыс беру басталардан жиырма күн бұрын тиісті сайлау комиссиясына акт бойынша тапсырылады.

Басқа құзыретті органдар мен ұйымдардың деректерімен алдын ала салыстырылған сайлаушылар туралы мәліметтерді жергілікті атқарушы орган әр жылдың 1 шілдесіне және 1 қаңтарына электрондық жеткізуші арқылы және қағазға түсірілген күйінде тиісті аумақтық сайлау комиссияларына тапсырады.

Жергілікті атқарушы органдардың лауазымды адамдары тиісті сайлау комиссиясына тапсырылған сайлаушылар тізімдерінің, сондай-ақ сайлаушылар туралы деректердің дұрыстығы үшін жауапты болады.";

10-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"10. Сайлаушылар (таңдаушылар) тізімдеріне нақтылау енгізу соттың немесе жоғары тұрған сайлау комиссиясының шешімін орындауды қоспағанда, дауыс берілетін күннің алдындағы күні сағат жиырмада тоқтатылады.";

18) 25-баптың 1-тармағында:

2) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"2) тиісті сайлау учаскелері аумағында тұрғылықты жері бойынша тіркелген азаматтар;"

5) тармақшаның екінші сөйлемі алып тасталсын;

19) 26-бапта:

1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Азаматтардың тұрғылықты жері бойынша құрылған сайлау учаскелеріндегі сайлаушылар тізімдерін дауыс беретін күнге он бес күн қалғанда тиісті сайлау комиссиялары танысу үшін сайлаушыларға береді.

Әскери бөлімдерде, Қазақстан Республикасына тиесілі және сайлау күні жүзуде жүрген кемелерде, демалыс үйлерінде, санаторийлерде, тұрақты емдеу-профилактикалық мекемелерде, шалғайдағы және қатынасу қиын аудандарда орналасқан азаматтар тұратын жерлерде, алыс мал шаруашылығы учаскелерінде, тергеу изоляторлары мен уақытша, ұстау изоляторларында, Қазақстан Республикасының шет мемлекеттердегі шетелдік мекемелерінің жанынан құрылған сайлау учаскелері бойынша сайлаушылар тізімдері сайлаушыларға танысу үшін дауыс беруге бес күн қалғанда; жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау өткізілетін кезде құрылған сайлау учаскелері бойынша - дауыс беруге жеті күн қалғанда беріледі.";

4-тармақта:

бірінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

"Әрбір азамат (таңдаушы) сайлаушылар тізімдеріндегі өзі туралы деректерді тексеруге және тізімге енгізілмегені, дұрыс енгізілмегені немесе тізімнен шығарып

тасталғаны, сондай-ақ тізімдердегі сайлаушы (таңдаушы) туралы деректерде жаңсақтық жіберілгені үшін шағымдануға құқылы.";

екінші сөйлемде "үш күн мерзімнен кешіктірмей, ал дауыс беру қарсаңында және дауыс беретін күні дереу" деген сөздер "сайлау комиссиясына арыз келіп түскен күні" деген сөздермен, "арыздарда" деген сөз "арыздарды" деген сөзбен ауыстырылсын;

төртінші сөйлемде "үш күн ішінде, ал сайлау қарсаңында және сайлау күні дереу" деген сөздер "арыз келіп түскен күні" деген сөздермен ауыстырылсын;

бесінші сөйлемде "қосымша" деген сөз алып тасталсын;

20) 27, 28 және 29-баптар мынадай редакцияда жазылсын:

"27-бап. Сайлау алдындағы үгіт

1. Сайлау алдындағы үгіт - сайлаушылардың белгілі бір кандидатты, саяси партияны жақтап немесе қарсы дауыс беруге қатысуына түрткі болу мақсатындағы қызмет.

2. Сайлау алдындағы үгіт кандидаттар тіркелген күннен басталып, сайлау болатын күннің алдындағы күнгі жергілікті уақыт бойынша нөл сағатта аяқталады. Қайтадан дауыс беруді өткізген кезде сайлау алдындағы үгіт қайтадан дауыс беру күні тағайындалған күннен басталып, сайлау болатын күннің алдындағы күнгі жергілікті уақыт бойынша нөл сағатта аяқталады.

3. Сайлау алдындағы үгіт:

1) бұқаралық ақпарат құралдары арқылы;

2) сайлау алдындағы жария іс-шараларды (сайлау алдындағы жиналыстарды және сайлаушылармен (таңдаушылармен) кездесулерді, сайлау алдындағы жария пікір таластар мен пікір алысуларды, митингілерді, шерулерді, демонстрацияларды және осы Конституциялық заңда тыйым салынбаған өзге де сайлау алдындағы іс-шараларды), кандидаттардың және олардың сенім білдірген адамдарының сайлаушылармен (таңдаушылармен) жеке кездесулерін өткізу жолымен;

3) баспа, дыбыс-бейне және өзге де үгіт материалдарын шығару және (немесе) тарату жолымен жүзеге асырылады.

4. Мыналарға:

1) мемлекеттік органдарға, жергілікті өзін-өзі басқару органдарына, сондай-ақ қызметтік міндеттерін орындау кезінде олардың лауазымды адамдарына;

2) Қарулы Күштердің, басқа да әскерлер мен әскери құралымдардың әскери қызметшілеріне, ұлттық қауіпсіздік органдарының, құқық қорғау органдарының қызметкерлері мен судьяларға;

3) сайлау комиссияларының мүшелеріне;

4) діни бірлестіктерге сайлау алдындағы үгітті жүргізуге, кез келген сайлау алдындағы үгіт материалдарын таратуға тыйым салынады.

5. Мемлекеттік органдардың лауазымды адамдары болып табылатын кандидаттарға өзінің лауазымдық немесе қызмет жағдайының артықшылықтарын пайдалануға тыйым салынады.

Осы Конституциялық заңда мыналар:

1) бағынышты немесе басқа да қызмет жағынан тәуелді адамдарды, аталған адамдар кандидаттың сенім білдірген адамдары ретінде үгітті жүзеге асыратын жағдайларды қоспағанда, сайлау алдындағы үгіт жүргізуге тарту;

2) кандидаттың, партиялық тізім ұсынған саяси партияның сайлануына септігін тигізетін қызметті жүзеге асыру үшін мемлекеттік органдар орналасқан үй-жайларды пайдалану, егер өзге кандидаттарға, саяси партияларға аталған үй-жайларды осындай шарттармен пайдалануға кепілдік берілмесе, лауазымдық немесе қызмет жағдайының артықшылықтарын пайдалану деп ұғынылады;

Осы тармақта белгіленген шектеулерді сақтау лауазымды адамдарға өздерінің қызметтік міндеттерін орындауға кедергі келтірмеуге тиіс.

6. Кандидаттар не олардың сенім білдірген адамдары болып тіркелген журналистердің, бұқаралық ақпарат құралдары редакциялары лауазымды адамдарының сайлауды бұқаралық ақпарат құралдары арқылы көрсетуге қатысуына құқығы жоқ.

7. Бұқаралық ақпарат құралдары кандидаттардың, саяси партиялардың сайлау науқанын объективті көрсетуді жүзеге асыруға; кандидаттың немесе саяси партияның ар-намысына, қадір-қасиетіне және іскерлік беделіне көрінеу нұқсан келтіретін үгіт материалдары мен өзге де ақпаратты жариялаудан аулақ болуға; өтініш келіп түскеннен кейін баспа басылымының таяудағы нөмірінде сол бетте, сондай көлемде және сол кәріппен немесе теледидар не радио хабарларында жиырма төрт сағат ішінде сондай уақытта аталған адамдарға ар-намысын, қадір-қасиетін және іскерлік беделін қорғауы үшін теріске шығаруды тегін жариялауына мүмкіндік беруге міндетті.

Бұқаралық ақпарат құралдары тиісті сайлау комиссияларының сайлау алдындағы науқан барысы туралы ақпаратты және осы Конституциялық заңда белгіленген хабарламаларды жариялауына кідіріссіз мүмкіндік туғызады.

8. Бұқаралық ақпарат құралдарының лауазымды адамдары, осы Конституциялық заңның 29-бабының 1-тармағында көрсетілген материалдарды жариялау жағдайларын қоспағанда, кандидаттар мен саяси партиялардың сайлау алдындағы науқан барысында айтқан пікірлері үшін жауапты болмайды.

9. Сайлау науқаны үшін арнайы әзірленген баспа материалдарын, соның ішінде безендірілген материалдарды, сондай-ақ омырауға тағатын белгілерді, жалауларды, жалаушаларды тегін таратуды қоспағанда, сайлаушыларға тегін немесе жеңілдік шарттарымен тауарлар, бағалы қағаздар беріп, қызметтер көрсету, сондай-ақ лотереялар, қайырымдылық акцияларын өткізу, ақша төлеу не осындайларға уәде беру арқылы сайлау алдындағы үгітті жүргізу сайлау алдындағы жөнсіз үгіт деп саналады. Сайлау алдындағы жөнсіз үгітті жүргізуге тыйым салынады.

Сайлау жарияланған (тағайындалған) кезден бастап, кандидаттарға, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға, сондай-ақ олардың атынан немесе оларды қолдап кез келген жеке және заңды тұлғаларға, ойын-сауық және спорттық іс-шараларын ұйымдастыруды қоспағанда, қайырымдылық іс-шараларын өткізуге тыйым салынады.

Кандидаттың, партиялық тізімін ұсынған саяси партияның, сондай-ақ олардың сенім білдірген адамдарының осы тармақта белгіленген ережелерді бұзуы кандидатты, партиялық тізімді тіркеу туралы шешімнің күшін жоюға әкеп соғады.

10. Қандай да бір адамның бейнесін - оның жазбаша келісімінсіз, ал ол қайтыс болған жағдайда мұрагерлерінің жазбаша келісімінсіз пайдалану арқылы сайлау алдындағы үгіт жүргізуге тыйым салынады.

28-бап. Сайлау алдындағы үгіт жүргізу құқығы

1. Мемлекет азаматтарға, қоғамдық бірлестіктерге Қазақстан Республикасының осы Конституциялық заңына, өзге де заң актілеріне сәйкес белгілі бір кандидатты, саяси партияны жақтап не қарсы кедергісіз сайлау алдындағы үгіт жүргізу құқығына кепілдік береді.

Осы Конституциялық заңға сәйкес сайлау қорларын құрмайтын азаматтар, қоғамдық бірлестіктер қаржыландыруды талап етпейтін сайлау алдындағы үгіт жүргізуге құқылы.

2. Осы Конституциялық заңға сәйкес белгіленген тіркеу мерзімі аяқталған кезден бастап, үгіт науқаны аяқталғанға дейін кандидаттардың, партиялық тізімін ұсынған саяси партиялардың өздерінің сайлау алдындағы бағдарламаларын баспасөзде және басқа да бұқаралық ақпарат құралдарында үгіттеуге және насихаттауға құқығы бар.

Кандидаттардың, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың сайлау алдындағы үгіт жүргізуі үшін бұқаралық ақпарат құралдарына қол жеткізуінің тең жағдайына кепілдік беріледі.

3. Мемлекет кандидаттарға өз бағдарламаларымен бұқаралық ақпарат құралдарына шығуы үшін бірдей қаражат бөлінуіне кепілдік береді. Әрбір кандидаттың телевизиядан он бес минуттық сөз сөйлеуіне, радиодан он минуттық сөз сөйлеуіне, сондай-ақ баспа басылымдарында 0,1 баспа табақтан аспайтын көлемде екі мақала жариялауына қаражат беріледі.

Партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар теледидарда Орталық сайлау комиссиясы ұйымдастыратын, ол белгілейтін уақыт көлемінде саяси пікір-сайыстарға қатысуға құқылы.

Бұқаралық ақпарат құралдары тіркелген кандидаттарға және партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға шарттық негізде эфир уақытын, баспасөз бетінен орын береді. Бұқаралық ақпарат құралдарында кандидаттарға және партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға эфир уақытын, баспасөз бетінен орын беру туралы шарттың талаптары белгілі бір кандидатқа, саяси партияға артықшылық туғызбауға тиіс.

Эфирден және баспасөзден орын беру төлемінің мөлшері, шарттары мен тәртібі туралы мәліметтерді тиісті телерадиохабарларын тарату ұйымы, мерзімдік баспа басылымының редакциясы сайлаудың тағайындалғаны туралы шешім ресми жарияланғаннан кейінгі оныншы күннен кешіктірмей хабарлауға және жариялауға тиіс, сондай-ақ Президент сайлауы кезінде - Орталық және облыстық сайлау комиссияларына, Парламенттің, мәслихаттардың депутаттары мен жергілікті өзін-өзі басқару органдары мүшелерін сайлау кезінде өзге де аумақтық, сондай-ақ округтік сайлау комиссияларына берілуге тиіс.

Бұқаралық ақпарат құралы кандидаттардың, партиялық тізімін ұсынған саяси партиялардың біріне эфир уақытын, баспасөз бетінен орын бөлуге берген келісімі басқа да кандидаттарға, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға эфир уақытын, баспасөз бетінен орын бөлуге келісім беруі болып табылады.

Кандидаттар мен партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың бұқаралық ақпарат құралдарына шығуының кезектілігі жазбаша өтініштердің келіп түсу ретімен не егер өтініштер бір мезгілде келіп түссе, жеребе бойынша белгіленеді.

Кандидаттардың телевизия мен радиода сөйлеп жатқан сөздерін бөлуге және сөйлеген сөздеріне іле-шала, сондай-ақ баспа басылымдарындағы сөздеріне сол нөмірде түсініктеме жасауға тыйым салынады.

4. Сайлау комиссияларының өтінімі бойынша жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдары кандидаттарға сайлаушылармен кездесуі үшін шарттық негізде үй-жай береді. Сайлау комиссиялары бөлінген үй-жайда кандидаттардың сайлаушылармен кездесуінің кестесін жасайды және оны бұқаралық ақпарат құралдарында жариялайды. Үй-жай беру шарты барлық кандидаттар үшін бірдей болуға тиіс.

5. Тиісті сайлау комиссиялары партиялық тізімдер бойынша дауысқа түсетін кандидаттардан басқа кандидаттарға плакаттар, листовкалар, ұрандар мен өзге де үгіттік баспа материалдарын басып шығару үшін бірдей мөлшерде ақша бөледі. Барлық үгіттік баспа материалдарында сол материалдарды шығарған ұйым, олар басылған жері мен таралымы, тапсырыс жасаған тұлғалар, қандай қаражаттан төленгендігі туралы мәліметтер болуға тиіс. Үгіттік баспа материалдарын Қазақстан Республикасының аумағынан тысқары жерлерде дайындауға, анонимдік үгіт материалдарын таратуға тыйым салынады.

6. Жергілікті атқарушы органдар тиісті сайлау комиссияларымен бірлесіп барлық кандидаттар үшін үгіттік баспа материалдарын орналастыру үшін орын белгілейді және оларды стендтермен, тақталармен, тұғырлықтармен жарақтандырады. Үгіттік баспа материалдары барлық кандидаттар үшін тең құқықтар қамтамасыз ететін жағдайда орналастырылады.

Кандидаттар үгіттік баспа материалдарын тиісті объект иесінің рұқсатымен өзге де орындарда іліп қоюға құқылы.

Үгіт материалдарын ескерткіштерге, ескерткіш тұғырларға, тарихи, мәдени немесе сәулеттік құндылығы бар үйлер мен ғимараттарға, сондай-ақ дауыс беруге арналған үй-жайларға іліп қоюға тыйым салынады.

Сайлау комиссиясының үй-жайы мен дауыс беруге арналған үй-жайда кандидаттың фотосуретімен және Орталық сайлау комиссиясы белгілеген мәліметтердің стандартты жиынтығымен, бір нысанда кандидаттар туралы ақпарат орналастырылады.

7. Президенттікке, Парламент және мәслихат депутаттығына кандидаттар өз сайлау қорларының қаражаты есебінен бұқаралық ақпарат құралдарына шығуға, сайлау алдындағы жария іс-шараларды өткізуге, қосымша үгіт материалдарын шығаруға байланысты шығындарды төлеуге, сондай-ақ көлік және іссапар шығыстарының орнын толтыруға құқылы. Бұл мақсатқа кез келген басқа көздерден өзге ақша тартуға, сайлау науқаны барысында кандидаттар пайдаланатын, кандидаттардың сайлау қорлары қаражатынан ақысы төленбеген жеке және заңды тұлғалардың кез келген тауарын, жұмысы мен қызметін қабылдауға, аталған жеке және заңды тұлғаларға осы қызметтердің көрсетілгені үшін кандидат тарапынан жәрдемнің кез келген түріне тыйым салынады.

Кандидатқа, саяси партияларға сайлау алдындағы үгітті жүргізуге байланысты қызмет көрсететін жеке және заңды тұлғаларда олардың осы қызметтерді қабылдауға жазбаша келісімі болуға тиіс. Жазбаша келісімі жоқ тұлғалар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауапты болады.

8. Орталық және жергілікті атқарушы органдардың мерзімді баспа басылымдары сайлау комиссияларының хабарламаларын, сайлауға қатысатын кандидаттар туралы деректерді Орталық сайлау комиссиясы белгілеген тәртіппен және көлемде жариялауға міндетті.

9. Сайлаумен байланысты қоғамдық пікірге сұрау салу нәтижелерін жариялаған кезде бұқаралық ақпарат құралдары сұрау салуды жүргізген ұйымды, сұрау салуды жүргізуге тапсырыс берген және оның ақшасын төлеген адамдарды, сұрау салу жүргізілген уақытты, ақпарат жинау әдісін, сұрау салудың нақты тұжырымын, сұралғандардың саны мен сұрау салу нәтижесінің қателік коэффициентін көрсетуге міндетті.

Бұқаралық ақпарат құралдарында қоғамдық пікірге сұрау салу нәтижелерін, сайлау нәтижелерінің болжамын, сайлауға байланысты өзге де зерттеулерді дауыс берілетін күн алдындағы бес күн ішінде және дауыс берілетін күні жариялауға жол берілмейді.

Сайлау күні дауыс берілетін үй-жайда немесе дауыс беру пунктінде қоғамдық пікірге сұрау салуға тыйым салынады.

29-бап. Кандидаттың, саяси партияның сайлау алдындағы бағдарламасы

Президенттікке, Парламент және мәслихат депутаттығына, жергілікті өзін-өзі басқару органының мүшелігіне кандидат, партиялық тізімін ұсынған саяси партия

өзінің болашақ қызметінің сайлау алдындағы бағдарламасын баяндайды. Сайлау алдындағы бағдарламада Республиканың конституциялық құрылысын күштеп өзгерту, оның тұтастығын бұзу, мемлекет қауіпсіздігіне нұқсан келтіру, әлеуметтік, нәсілдік, ұлттық, діни, тектік-топтық және рулық араздықты қоздыру, қатыгездік пен зорлық-зомбылыққа бас ұру, сондай-ақ заңдарда көзделмеген әскерилендірілген құралымдар құру идеялары уағыздалмауға тиіс.

Аталған талаптар бұзылған жағдайда тиісті сайлау комиссиясы кандидатты тіркеуден, саяси партияның партиялық тізімін тіркеуден бас тартуға, ал кандидат немесе саяси партия мұндай сайлау алдындағы бағдарламаны тіркелгеннен кейін ұсынған жағдайда кандидатты немесе партиялық тізімді тіркеу туралы шешімнің күшін жоюға құқылы.";

21) 30-бап алып тасталсын;

22) 31-бап мынадай редакцияда жазылсын:

"31-бап. Сенім білдірілген адамдар

1. Кандидаттардың, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялардың өздеріне сайлау науқанын жүргізуге көмектесетін, сайлау алдындағы үгітті жүргізетін, кандидаттар, саяси партиялар мүдделерін білдіретін сенім білдірілген адамдары болуына құқылы.

2. Кандидаттар, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партиялар сенім білдірілген адамдарын өздерінің қалаулары бойынша анықтайды және оларды тіркеу үшін тиісті сайлау комиссиясына хабарлайды.

Кандидат, саяси партия сенім білдірілген адамдар ретінде ұсынған адамдар тиісті сайлау комиссиясына өзінің сенім білдірілген адам болуға келіскені туралы өз өтінішін табыс етеді.

3. Сайлау комиссиясы сенім білдірілген адамдарды тіркегеннен кейін оларға тиісті куәлік береді.

4. Сенім білдірілген адам Қазақстан Республикасының азаматы болуға тиіс, ол Сенат депутатын сайлау кезінде мәслихат депутаты, қандай да бір сайлау комиссиясының мүшесі, саяси мемлекеттік қызметші лауазымындағы адам болмауға тиіс.

5. Сенім білдірілген адамдар кандидаттың, партиялық тізімін ұсынған саяси партияның өздеріне жазбаша түрде берген өкілеттігі шегінде әрекет етеді.

6. Сенім білдірілген адамдар сайлау науқаны аяқталғаннан кейін, өз ұйғарымымен, кандидаттың және партиялық тізімін ұсынған саяси партияның шешімімен, сондай-ақ кандидатты, партиялық тізімді тіркеудің күші жойылған жағдайда өз мәртебесінен айырылады.";

23) 32-баптың 2-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Сайлау комиссияларының үй-жайларынан және дауыс беруге арналған үй-жайлардан тыс жерлерде бұрыннан ілулі тұрған баспа үгіт материалдарын сол орындарында қалдыруға болады.";

24) 33-бапта:

2-тармақта:

1) тармақша ", үй-жайды жалға алуға, іссапар шығыстарына, консультанттарға, сарапшыларға, лингвистикалық комиссияның мүшелеріне еңбек ақы төлеуге" деген сөздермен толықтырылсын;

2) тармақшада "мемлекеттік" деген сөз алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы 4-тармақпен толықтырылсын:

"4. Шетелдіктерге, азаматтығы жоқ адамдарға, шетелдік заңды тұлғаларға кандидаттарды, партиялық тізімін ұсынған саяси партияларды ұсыну мен сайлауға, сайлауда белгілі бір нәтижеге қол жеткізуге септігін тигізетін қызметті жүзеге асыруға тыйым салынады.";

25) 34-бапта:

1-тармақта:

"Мәжілісі" деген сөз алып тасталсын;

"Парламент" деген сөзден кейін "және мәслихаттар депутаттарын" деген сөздермен толықтырылсын;

3-тармақтың 3) тармақшасы "қайырмалдықтарына" деген сөзден кейін ", сондай-ақ жеке және заңды тұлғалардың анонимдік қайырмалдықтарына" деген сөздермен толықтырылсын;

4-тармақта екінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

"Қорға келіп түскен ақшаның жалпы сомасы туралы ақпаратты сайлау өткізілгеннен кейін он күн ішінде:

Қазақстан Республикасының Президентін, Парламент Мәжілісінің депутаттарын партиялық тізім бойынша сайлау кезінде - Орталық сайлау комиссиясы;

Парламент Сенатының депутаттарын сайлау кезінде - облыстық (республикалық маңызы бар қалалардың және астананың) сайлау комиссиялары;

Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлау кезінде бір мандатты сайлау округтерінен сайлауға түсетін кандидаттарға қатысты және мәслихаттардың депутаттарын сайлау кезінде - округтік сайлау комиссиялары бұқаралық ақпарат құралдарында жариялайды.";

6-тармақта:

бірінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

"Сайлау қорын құрайтын ақша қаражаты кандидат, партиялық тізім тіркелгеннен кейін тиісті сайлау комиссиясы банк мекемелерінде ашатын арнаулы уақытша шоттарға түсіріледі.";

төртінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

"Банктер тиісті сайлау комиссиясына арнаулы уақытша шотқа келіп түскен қаражат және олардың жұмсалуды туралы апта сайын есеп береді. Тиісті сайлау комиссиясының сұратуы бойынша сол мәліметтер жиырма төрт сағаттың ішінде беріледі.";

бесінші сөйлемде "тәртібін" деген сөзден кейін "және тиісті банк мекемесін" деген сөздермен толықтырылсын;

8-тармақ мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Қайтадан дауыс беру өткізілген кезде өздеріне қатысты қайтадан дауыс беру өткізілетін кандидаттардың арнаулы уақытша шоттары бойынша қаржы операциялары қайтадан дауыс беру тағайындалған күні қайта жаңғыртылады және сайлау күнінің алдындағы күнгі сағат он сегізде тоқтатылады.

Сайлау қорына ол құрылған кезден бастап түскен ақшаның жалпы сомасы осы Конституциялық заңмен белгіленген шектен аспауға тиіс.";

10-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"10. Кандидаттың, партиялық тізімін ұсынған саяси партияның осы баптың 1-8-тармақтарында белгіленген ережелерді, сондай-ақ Орталық сайлау комиссиясы белгілеген сайлау қорлары қаражатын жұмсау тәртібін бұзуы - кандидатты, партиялық тізімді тіркеу туралы шешімнің күшін жоюға, ал сайлау өткізілгеннен кейін кандидаттың Президент, Парламент депутаты, мәслихат депутаты, жергілікті өзін-өзі басқару органының мүшесі ретінде тіркелуіне дейін тиісті аумақ немесе округ бойынша сайлауды жарамсыз деп тануға әкеп соғады.";

26) 35-баптың 1-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Президентті, Парламент, мәслихаттар депутаттарын, сондай-ақ жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелерін сайлау кезіндегі сайлау іс-шараларын қаржыландыруды Орталық сайлау комиссиясы жүзеге асырады.";

27) 36-бапта:

1-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Сайлау науқандарына республикалық бюджеттен бөлінген қаражатты кандидаттардың жұмсауын бақылау Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жүзеге асырылады.";

3-тармақта "өзге де мемлекеттік органдар" деген сөздер "мемлекеттік органдардың мамандары" деген сөздермен ауыстырылсын;

28) 37-бапта:

2-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Сайлау бюллетеньдері мемлекеттік тілде және орыс тілінде басылады.

Сайлау бюллетеньдері сайлау округіндегі сайлаушылардың жалпы санының 0,1 проценті резервімен сайлау округіндегі сайлаушылардың санына тең мөлшерде дайындалады.";

3-тармақта "сайлауға жеті күн қалғанға дейін" деген сөздер "сайлаудан кем дегенде бір күн бұрын" деген сөздермен ауыстырылсын;

4-тармақ алып тасталсын;

29) 38-баптың 2-тармағы "сайлаушыларды" деген сөзден кейін "бұқаралық ақпарат құралдары арқылы, сондай-ақ өзге де әдістермен" деген сөздермен толықтырылсын;

30) 39-бапта:

1-тармақта:

бірінші сөйлемде "немесе бөлмелер" деген сөздер алып тасталсын;

екінші сөйлем мынадай редакцияда жазылсын:

"Бұл ретте байқаушылар, сенім білдірілген адамдар, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері мен сайлау комиссиясы мүшелерінің сайлау жәшіктерін, жасырын дауыс беруге арналған кабиналарға кіруді және шығуды бақылауына жағдай жасалуға тиіс.";

2-тармақта:

екінші сөйлем "Тиісті сайлау комиссиясының төрағасы" деген сөздерден кейін "бір мезгілде дауыс беруге арналған үй-жайдағы сайлаушылардың санын реттейді;" деген сөздермен толықтырылсын;

мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Дауыс беру күні сайлау учаскесінде сайлау процесіне қатысы жоқ бөгде адамдардың болуына тыйым салынады.

Қазақстан Республикасының Сайлау туралы заңдарын бұзған жағдайда, учаскелік сайлау комиссиясының мүшесі оның жұмысына қатысудан дереу шеттетіледі, ал байқаушы мен өзге адамдар сайлау комиссиясының жазбаша нысанда қабылданған дәлелді шешімі бойынша дауыс беруге арналған үй-жайдан шығарылады.

Осы шешімнің орындалуын ішкі істер органдары жүзеге асырады, олар сонымен қатар сайлау комиссиясының шеттетілген мүшесін, сондай-ақ шығарылған байқаушыны немесе өзге адамды Қазақстан Республикасының заңдарында көзделген жауаптылыққа тарту жөнінде шаралар қабылдайды.";

3-тармақ мынадай мазмұндағы сөйлеммен толықтырылсын:

"Ішкі істер органдарының қызметкерлері дауыс беруге арналған үй-жайда комиссия төрағасының шақыруымен ғана болуға тиіс және тәртіп қалпына келтірілгеннен кейін не комиссия төрағасының өтініші бойынша ол жерден дереу шығуға міндетті.";

31) 40-бапта:

3-тармақ алып тасталсын;

4-тармақтың 1) тармақшасындағы "комиссия" деген сөздің алдынан "дауыс беру басталардан отыз минут бұрын" деген сөздермен толықтырылсын;

32) 41-бапта:

5-тармақ мынадай мазмұндағы бөлікпен толықтырылсын:

"Сайлау комиссиясының төрағасы мен хатшысының бюллетеньдер беруге құқығы жоқ.";

6-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"6. Жекелеген сайлаушылар денсаулық жағдайына, отбасының сырқат мүшесіне күтім жасау себебіне байланысты дауыс беруге келе алмаған жағдайда, учаскелік сайлау комиссиясы олардың дауыс беру күні жергілікті уақыт бойынша сағат он екіден кешіктірілмей беріле алатын жазбаша өтініші бойынша осы сайлаушылардың тұрған жерінде дауыс беруді ұйымдастыруға тиіс.

Осы тармақта көрсетілген өтініш келіп түскен жағдайда, сайлау комиссиясының төрағасы өтініш берген сайлаушының сайлаушылар тізіміндегі аты-жөнінің тұсына тиісті белгі қояды.

Дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруді ұйымдастырған кезде тасымалданатын жәшіктерді сайлау комиссиясының екі мүшесі алып жүреді.

Учаскелік сайлау комиссиясының мүшелері байқаушыларды, сенім білдірілген адамдарды және бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдерін сайлаушылардың дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруі туралы хабардар етуге міндетті.

Сайлау комиссиясының мүшелері дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруді ұйымдастыру үшін шыққан кезде оларға байқаушылар не сенім білдірілген адамдар ілесіп жүруге құқылы.

Дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруді ұйымдастыру кезінде сайлау комиссиясының мүшелері, сайлау бюллетеньдерінің бүлінуі мүмкін екендігі ескеріле отырып, олардың қажетті мөлшерімен қамтамасыз етілуге тиіс.

Дауыс беруге арналған үй-жайлардан тыс жерлерде дауыс берілген жағдайда бюллетень (бюллетеньдер) сайлаушыларға дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беру туралы өтініштерінің негізінде беріледі, олар бұл туралы өтініштеріне қол қояды.

Бюллетень (бюллетеньдер) берген комиссия мүшесі оған өз қолын қояды, сондай-ақ дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беру туралы өтінішке де қол қояды.
";

7 және 8-тармақтар алып тасталсын;

9-тармақта "6, 7 және 8-тармақтарына" деген сөздер "6-тармағына" деген сөздермен ауыстырылсын;

33) 42-бапта:

1-тармақта:

бірінші сөйлемде "немесе бөлмелерде" деген сөздер алып тасталсын;

5) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"5) тиісті сайлау комиссиясында тіркелген байқаушы.";

2-тармақта:

бірінші бөлікте "не "Барлық кандидаттарға қарсы дауыс беремін" деген жолдың оң жағында орналасқан шаршының" деген сөздер алып тасталсын;

екінші бөлікте "не "Барлық саяси партияларға қарсы дауыс беремін" деген жолдың оң жағында орналасқан шаршыға" деген сөздер алып тасталсын;

3-тармақта "не "Барлық кандидаттарға қарсы дауыс беремін" деген жолдың оң жағында орналасқан шаршының" деген сөздер алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы 3-1-тармақпен толықтырылсын:

"3-1. Бюллетеньге қарындашпен белгі қоюға, сондай-ақ оған қандай да болсын түзету енгізуге жол берілмейді.";

5-тармақ алып тасталсын;

34) 43-бапта:

1-тармақта:

екінші сөйлемдегі "Бұл ретте" деген сөздер "Дауыс беру уақыты өзгерген жағдайда" деген сөздермен ауыстырылсын;

мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Дауыстарды санауды сайлау комиссиясының мүшелері дауыс беру қорытындысы анықталғанға дейін үзіліссіз жүргізеді, қорытындылар осы Конституциялық заңға сәйкес дауыстарды санау кезінде қатысатын адамдардың назарына жеткізілуге тиіс. Сайлау учаскесінде дауыстарды санау уақыты санау басталған кезден бастап он екі сағаттан аспауға тиіс.

Дауыс беруге арналған үй-жайдағы дауыстарды санау жүргізілетін столдар учаскелік сайлау комиссиялары мүшелерінің іс-әрекетін үй-жайдағы қатысушы барлық адамдардың көріп отыруы қамтамасыз етілетіндей етіп орналастырылады. Дауыстарды санау кезінде қатысатын сенім білдірілген адамдар мен байқаушылар дауыстарды санауды бюллетеньдердегі белгілердің көрініп тұруы қамтамасыз етілетіндей қашықтық пен жағдайда байқап тұрады.

Сайлау бюллетеньдерін санау кезінде комиссия төрағасы немесе комиссияның белгілі бір мүшесі қатысушыларға сайлау бюллетенін көрсетеді және сайлаушының ерік білдіруін жариялайды.

Бұл ретте бюллетеньдер әрбір кандидат, партиялық тізімін ұсынған саяси партия бойынша және жарамсыз бюллетеньдер бойынша жеке-жеке қатталып жиналады.";

3-тармақтың екінші бөлігі алып тасталсын;

мынадай мазмұндағы 3-1-тармақпен толықтырылсын:

"3-1. Дауыс беру аяқталған соң бюллетеньдер салынған жәшіктерді ашқанға дейін учаскелік сайлау комиссиясы сайлаушылардың тізімдері бойынша бюллетеньдер алған сайлаушылардың есебін жүргізеді және олардың жалпы санын анықтайды. Учаскелік сайлау комиссиясының төрағасы не оның орнындағы комиссия мүшесі санау нәтижелерін жария етеді және оларды дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаға енгізеді .

Бірінші болып тасымалданатын сайлау жәшіктері кезегімен ашылады. Тасымалданатын сайлау жәшігіндегі бюллетеньдердің саны дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беру мүмкіндігін жасау туралы жазбаша өтініштердің санына сәйкес келуге тиіс. Егер тасымалданатын сайлау жәшігінде белгіленген үлгідегі

сайлау бюллетеньдерінің саны жазбаша өтініштердің тиісті санынан артық болып шықса, онда бұл жәшіктегі барлық сайлау бюллетеньдері жарамсыз деп танылады. Бұл жағдайда тасымалданатын сайлау жәшігінен алынған барлық сайлау бюллетеньдерінің жарамсыз деп танылғаны туралы акт жасалады, онда сонымен бірге осы тасымалданатын жәшіктің көмегімен дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беруді өткізген комиссия мүшелерінің тегі, аты, әкесінің аты көрсетіледі. Дауыс беруге арналған тасымалданатын жәшіктер ашылғаннан кейін тұрақты жәшіктер ашылады.";

4-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"4. Жәшіктерді ашардың алдында пайдаланылмаған барлық бюллетеньдерді тиісті сайлау комиссиясы санайды және жояды. Сайлау комиссиясы сайлаушылардың тізімдері бойынша:

1) учаскедегі (дауыс беру пунктіндегі) сайлаушылардың (таңдаушылардың) жалпы санын;

2) бюллетеньдер алған сайлаушылар (таңдаушылар) санын;

3) комиссияның әрбір мүшесі берген бюллетеньдер санын анықтайды.";

мынадай мазмұндағы 4-1-тармақпен толықтырылсын:

"4-1. Жәшіктерді ашқаннан кейін сайлау комиссиясы бюллетеньдердің саны бойынша:

1) дауыс беруге қатысқан сайлаушылардың (таңдаушылардың) жалпы санын;

2) әрбір кандидат үшін, әрбір саяси партия үшін берілген дауыстар санын;

3) жарамсыз деп танылған бюллетеньдер санын;

4) учаскелік сайлау комиссиясы алған бюллетеньдер санын;

5) жойылған бюллетеньдер санын анықтайды.

Дауыс беруге арналған жәшіктерден алынған бюллетеньдердің саны сайлаушылар тізімдерінің және дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс беру туралы өтініштердің негізінде берілген бюллетеньдер санынан асып кеткен жағдайда, сайлау комиссиясының әрбір мүшесі берген бюллетеньдер саны анықталады.";

5-тармақта:

4) тармақша "сайлаушылардың" деген сөздің алдынан "белгі қарындашпен қойылған, түзету немесе өзге де бұрмалау іздері бар, сондай-ақ" деген сөздермен толықтырылсын;

мынадай мазмұндағы бөлікпен толықтырылсын:

"Дауыстарды тікелей санау кезінде жарамсыз сайлау бюллетеньдері дауыс беруге қатысқан сайлаушылардың (таңдаушылардың) бюллетеньдері қатарынан алып тасталады.";

7-тармақта "кем дегенде үштен екі даусымен" деген сөздер "жартысынан астамы даусымен" деген сөздермен ауыстырылсын;

мынадай мазмұндағы 7-1-тармақпен толықтырылсын:

"7-1. Учаскелік сайлау комиссиясы (Сенат депутаттарының сайлауы кезінде аймақтық сайлау комиссиясы) сенім білдірілген адамның талабы бойынша дауыстарды қайта санауды осы баптың 1 және 2-тармақтарында белгіленген мерзімде бір рет қана жүргізеді.";

8-тармақ мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Дауыс беру нәтижелері туралы хаттамаларды қарындашпен және әр түсті сиялармен толтыруға, сондай-ақ оларға қандай да бір түзетулер енгізуге жол берілмейді. Бұл ретте дауыс беру нәтижелерінің сандық мәні сөзбен жазылып қайталануы тиіс.

Хаттаманың көшірмесі жалпыжұрттың танысуы үшін сайлау учаскесінің үй-жайындағы арнайы белгіленген орынға дереу ілінеді және үй-жайда екі күн бойы тұрады.

Осы Конституциялық заңға сәйкес, дауыстарды санау кезінде қатысқан адамның тілегі бойынша оған комиссия төрағасы мен хатшысының қолдары қойылып, сайлау комиссиясының мөрімен куәландырылған хаттаманың көшірмесі беріледі.";

мынадай мазмұндағы 8-1 және 8-2-тармақтармен толықтырылсын:

"8-1. Сайлау округі бойынша сайлау нәтижелері округтік сайлау комиссиясының отырысында анықталады, ол отырыс орны мен уақыты туралы мәліметтер бұқаралық ақпарат құралдарында жариялана отырып, округтік сайлау комиссиясы дауыс берілетін күннен кемінде он күн бұрын айқындаған сайлау учаскелерінің бірінде өткізіледі. Нәтижелер осы учаскеге жеткізілетін учаскелік сайлау комиссияларының хаттамалары негізінде анықталады.

Сайлау округі бойынша сайлау нәтижелері туралы хаттаманың көшірмесі жалпыжұрттың танысуы үшін сайлау учаскесінің үй-жайында ілінеді және үй-жайда үш күн бойы тұрады.

Осы Конституциялық заңға сәйкес, дауыстарды санау кезінде қатысқан адамның тілегі бойынша оған комиссия төрағасы мен хатшысының қолдары қойылып, сайлау комиссиясының мөрімен куәландырылған хаттаманың көшірмесі беріледі.

8-2. Округтік сайлау комиссиясы дауыс беру күнінен бастап бес күннен кешіктірмей сайлау учаскелеріндегі дауыстарды санаудың нәтижелері туралы алдын ала жиынтық тізімдеме жасайды және оны жалпы жұрттың танысуы үшін өз отырысы өткен сайлау учаскесінің үй-жайында іледі.

Ресми жиынтық тізімдеме учаскелік сайлау комиссияларының дауыстарды санаудың нәтижелері туралы алынған хаттамаларының негізінде жасалады, оған округтік сайлау комиссиясының төрағасы мен хатшысы қол қояды және ол жалпы жұрттың танысуы үшін ілінеді.";

9-тармақтың екінші сөйлемі "мүшесінің" деген сөзден кейін "және дауыстардың дұрыс саналмағандығы фактілерін табыс еткен өтініш берушілердің" деген сөздермен толықтырылсын;

35) 44-бапта:

4-тармақта:

1) тармақшада:

"Парламент" деген сөзден кейін "Сенатының" деген сөзбен толықтырылсын;

"Орталық сайлау комиссиясы" деген сөздерден кейін ", Парламент Мәжілісінің депутаттарын сайлау қорытындылары туралы тиісті округтік сайлау комиссиялары" деген сөздермен толықтырылсын;

2) тармақшада "тиісті аумақтық сайлау комиссиясы" деген сөздер "тиісті аумақтық және округтік сайлау комиссиялары" деген сөздермен ауыстырылсын;

5-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"5. Орталық (аумақтық) сайлау комиссиясының хабарламасында: сайлау датасы, сайлаушылар (таңдаушылар) тізімдеріне енгізілген және дауыс беруге қатысқан азаматтардың жалпы саны; сайлау округтерінің жалпы саны; дауысқа түскен кандидаттардың жалпы саны; дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс берген сайлаушылардың саны; сайлауға қатысқан саяси партиялардың саны; қайтадан сайлау өткізілетін округтердің саны; тиісті әкімшілік-аумақтық бірлік бойынша Президенттікке, Парламент Сенаты депутаттығына әрбір кандидат үшін, әрбір саяси партия үшін берілген дауыстар саны; сайланған Президент, Парламент Сенатының, мәслихаттардың депутаттары, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелері, олардың тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы, атқаратын лауазымы (жұмысы), тұрғылықты жері, сондай-ақ кандидаттың қалауына қарай оның саяси партияға қатыстылығы, қай ұлтқа жататыны туралы мәліметтер көрсетіледі.

Тиісті округтік сайлау комиссиясының хабарламасында: сайлаушылар тізімдеріне енгізілген және дауыс беруге қатысқан азаматтардың жалпы саны; әрбір кандидат үшін берілген дауыс саны; сайлау учаскелері бойынша жарамсыз деп танылған бюллетеньдердің саны; Парламент Мәжілісінің депутаттығына, мәслихаттар депутаттығына сайланған адамдардың тегі, аты, әкесінің аты, туған жылы, атқаратын қызметі (жұмысы), тұрғылықты жері, сондай-ақ кандидаттың қалауына қарай оның саяси партияға қатыстылығы, қай ұлтқа жататыны туралы мәліметтер көрсетіледі.

Орталық және аумақтық сайлау комиссияларының хабарламаларындағы деректер - сайлау округтері бойынша, ал округтік сайлау комиссияларының хабарламаларындағы деректер сайлау учаскелері бойынша ұсынылады. Тиісті сайлау комиссиясы сайлаудың алдын ала қорытындылары туралы тізімдеме нысанындағы хабарламаны дауыстарды санау аяқталғаннан және тиісті хаттама жасалғаннан кейін қырық сегіз сағаттан кешіктірмей жариялайды.";

36) 47-бапта:

1-тармақтың екінші бөлігі алып тасталсын;

3-тармақта:

"жарияланғанға дейін" деген сөздерден кейін ", сондай-ақ оларды Президент, Парламент депутаты ретінде тіркегенге дейін Орталық сайлау комиссиясының келісімінсіз" деген сөздермен, "қолдануға," деген сөзден кейін "қылмыстық жауаптылыққа тартуға," деген сөздермен толықтырылсын;

"оларды тиісінше Орталық сайлау комиссиясының, тиісті аумақтық немесе округтік сайлау комиссиясының келісімінсіз" деген сөздер алып тасталсын;

37) 48-бап мынадай мазмұндағы 3-тармақпен толықтырылсын:

"3. Егер сайлау комиссиясы өзінің атына берілген өтінішті тексеру кезінде өтініште көрсетілген мән-жайларды құқық қорғау органдарының тексеруі қажет деп тапса, онда тиісті органдар сайлау комиссиясының өтініші бойынша мән-жайларды тексереді және өтінішті алған күннен бастап - үш күндік мерзімде, ал егер өтініш дауыс берілетін күн алдындағы бес күнге жетпейтін уақыт ішінде не дауыс берілетін күні алынған жағдайда дереу өтініш бойынша шешім шығарады.";

38) 49-бапта:

тақырыпта "шағым беру мерзімдері" деген сөздер "шағым беру және олардың күшін жою" деген сөздермен ауыстырылсын;

"дауыс беруден бес күн бұрын" деген сөздер "дауыс беру алдындағы бес күнге жетпейтін уақыт ішінде" деген сөздермен ауыстырылсын;

мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Жергілікті мемлекеттік басқару және өзін-өзі басқару органдарының, кәсіпорындар мен ұйымдардың, олардың лауазымды адамдарының сайлау туралы заңдарды бұзатын шешімдері мен іс-әрекеттеріне сотқа шағым жасалады.

Соттар, прокуратура органдары мен сайлау комиссиялары өз жұмысын сайлау процесі кезінде, оның ішінде демалыс күндері және сайлау өтетін күні, шағымдарды қабылдау мен қарауды осы Конституциялық заңда белгіленген мерзімде қамтамасыз ететіндей етіп ұйымдастырады.";

39) 50-бап мынадай редакцияда жазылсын:

"50-бап. Қазақстан Республикасының сайлау туралы заңдарын бұзғаны үшін жауаптылық

1. Тұлға:

1) сайлау комиссиясының жұмысына араласқан;

2) дауыс беруге кедергі келтірген;

3) кандидатты, партиялық тізімдерді тіркеуге байланысты міндеттерді орындауға кедергі келтірген;

4) дауыстарды санауға және сайлау қорытындыларын анықтауға байланысты міндеттерді орындауға кедергі келтірген;

5) кандидатты, саяси партияны сайлау мақсатында өзінің лауазымдық немесе қызмет жағдайының артықшылықтарын пайдаланған;

б) сайлау құжаттарын қолдан жасаған;

- 7) дауыстарды көрінеу қате санаған;
- 8) сайлау нәтижелерін көрінеу қате айқындаған;
- 9) дауыс беру құпиясын бұзған;

10) Республика азаматының өз сайлау құқығын еркін жүзеге асыруына зорлық-зомбылық жасау, алдау, қорқыту, сатып алу жолымен кедергі келтірген жағдайда заңмен белгіленген қылмыстық жауаптылықта болады.

2. Тұлға:

1) осы Конституциялық заңның талаптарына сәйкес мәліметтерді бермеген немесе жарияламаған;

2) сайлау комиссиясының өз құзыреті шегінде қабылдаған шешімін орындамаған;

3) сайлау алдындағы үгітті кандидатты, саяси партия ұсынған партиялық тізімді тіркегенге дейін, сайлау күні не соның алдындағы күні жүргізген;

4) сайлау алдындағы үгіт жүргізу құқығына кедергі келтірген;

5) кандидаттар, саяси партиялар туралы көрінеу жалған мәліметтер таратқан немесе олардың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін өзге де іс-әрекеттер жасаған;

6) сайлау комиссиясы мүшелерінің құқықтарын бұзған;

7) азаматтардың сайлаушылар тізімімен танысу құқығын бұзған;

8) сайлаушылар тізімдерін жасау үшін сайлаушылар туралы жалған мәліметтер берген;

9) басқа адамдар үшін дауыс беру мақсатымен азаматтарға сайлау бюллетеньдерін берген;

10) сайлауға қатысу үшін демалыс бермеген;

11) бұқаралық ақпарат құралдары арқылы сайлау алдындағы үгіт жүргізу талаптарын бұзған;

12) анонимді үгіт материалдарын дайындаған немесе таратқан;

13) үгіт материалдарын қасақана жойған немесе зақымдаған;

14) кандидаттарға, партиялық тізімдерін ұсынған саяси партияларға олардың сайлау қорларынан тыс қаржылық (материалдық) қолдау көрсеткен;

15) кандидатты сайлау үшін шет мемлекеттерден, ұйымдардан, азаматтардан, азаматтығы жоқ адамдардан қайырмалдық алған;

16) сайлауға байланысты қоғамдық пікірге сұрау салу жүргізудің талаптарын бұзған ;

17) сайлауда кандидаттардың, саяси партиялардың сенім білдірілген адамдарының, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері мен байқаушылардың заңды қызметіне кедергі келтірген жағдайда Қазақстан Республикасының заңдарында белгіленген әкімшілік және өзге де жауаптылықта болады.

3. Осы Конституциялық заңның бұзылуы анықталған кезде сайлау комиссиясы сотқа не прокуратураға жүгінуге құқылы.

4. Кандидат, саяси партия осы Конституциялық заңның талаптарын бұзған кезде, кандидатты тіркеуден бас тарту немесе тіркеудің күшін жою үшін негіз болып табылатын талаптарды қоспағанда, оларға ескертіледі, ал қайта бұзған кезде тиісті сайлау комиссиясы кандидатты, партиялық тізімді тіркеу туралы шешімнің күшін жояды.";

40) мынадай мазмұндағы 9-1-тараумен толықтырылсын:

"9-1-тарау. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланып сайлау

өткізудің ерекшеліктері

50-1-бап. Электрондық сайлау жүйесі

1. Сайлау өткізу кезінде сайлаушылардың тізімін жасау, дауыс беру, дауыс берудің қорытындыларын белгілеу мен сайлау нәтижесін анықтау үшін сайлау округі аумағында электрондық сайлау жүйесі пайдаланылуы мүмкін.

Электрондық сайлау жүйесін пайдаланып сайлау өткізген кезде осы Конституциялық заңның нормалары электрондық сайлау жүйесін пайдаланудың ерекшеліктері ескеріле отырып қолданылады.

2. Электрондық сайлау жүйесі - сайлауға әзірлену мен оны өткізу кезінде ақпараттық процестерді автоматтандыруға арналған ақпараттық технологиялардың, ақпараттық желілердің және оларды бағдарламалық-техникалық қамтамасыз ету құралдарының жиынтығы.

Электрондық сайлау жүйесінде пайдаланылатын бағдарламалық-техникалық құралдар Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес сертификатталуға тиіс.

3. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланып сайлау өткізген кезде сенім білдірілген адамдар, байқаушылар, бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері осы Конституциялық заңда көзделген құқықтар мен міндеттерге толық көлемде ие болады.

4. Электрондық сайлау жүйесі Қазақстан Республикасының Үкіметі белгілеген тәртіппен құрылған мемлекеттік комиссия оны қабылдағаннан кейін пайдаланылады.

Электрондық сайлау жүйесі пайдаланылатын сайлау округтері мен сайлау учаскелерін Орталық сайлау комиссиясы олардың электрондық дауыс беруге дайын болуына қарай анықтайды.

5. Электрондық сайлау жүйесінің жабдықтары учаскелік сайлау комиссиясы мүшелерінің қатысуымен дауыс беруге үш күн қалғанда ашылып, орнатылады, ол туралы акт жасалады.

Жабдықтарды ашу және орнату кезінде сенім білдірілген адамдар, байқаушылар және бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері қатысуға құқылы.

Электрондық сайлау жүйесінің жабдықтары орнатылған кезден бастап сайлау учаскесін күзетуді ішкі істер органдарының қызметкерлері қамтамасыз етеді.

6. Жергілікті атқарушы органдар дауыс берілетін күні сайлау учаскесі ашылған кезден бастап дауыс беру нәтижелері Орталық сайлау комиссиясына берілгенге дейін

электрондық дауыс беру өткізілетін учаскелерге электр энергиясының үздіксіз берілуін қамтамасыз етеді.

7. Электрондық сайлау жүйесін пайдалану тәртібінің осы Конституциялық заңмен регламенттелмеген бөлігін Орталық сайлау комиссиясы белгілейді.

50-2-бап. Электрондық сайлау жүйесіне қойылатын талаптар

1. Электрондық сайлау жүйесі Конституция және осы Конституциялық заң талаптарының сақталуын, оған енгізілетін және одан шығатын ақпараттардың дұрыстығын, толықтығын және уақтылығын қамтамасыз етуге тиіс.

2. Электрондық сайлау жүйесі ақпараттарға рұқсат етілмеген жолмен қол жеткізуді, ақпараттарды жинаушы, өңдеуші, жинақтаушы, сақтаушы, іздестіруші және беруші бағдарламалық-техникалық құралдардың жұмыс ырғағын бұзуды, аталған құралдардың істен шығуын болдырмайтын тиісті қауіпсіздік шараларымен қамтамасыз етілуге тиіс.

3. Сайлауда электрондық сайлау жүйесін пайдаланған кезде мыналарға:

Орталық сайлау комиссиясы белгілегеннен басқа электрондық жүйелерді пайдалануға;

оны ортақ қолжетімді телекоммуникациялық желілерге және электрондық сайлау жүйесінде қолданылмайтын өзге де ақпараттық жүйелер мен байланыс желілеріне қосуға;

электрондық дауыс беруді өткізуге, дауыстарды санауға, сайлау нәтижелері туралы ақпараттарды беруге заңсыз араласып, бақылау жасауға жол берілмейді.

4. Электрондық сайлау жүйесі кез келген енгізілген ақпаратты оның енгізілуіне қарай іс-әрекетті сипаттап және енгізудің дәл уақытын көрсете отырып, автоматты түрде сақтауға мүмкіндік беретін бағдарламалық-техникалық қамтамасыз ету құралдарын (дауыс беру туралы деректерді жазу құрылғысын) қамтуға тиіс.

50-3-бап. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланып дауыс беруге арналған үй-жай

1. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланып дауыс беруге арналған үй-жай, дауыс беруге арналған кабинада дауыс беруді қоспағанда, қатысып отырған адамдарға электрондық сайлау жүйесін пайдаланып дауыс беру кезіндегі іс-әрекеттің көрінуі қамтамасыз етілетіндей болып жабдықталады.

2. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланып дауыс беруге арналған үй-жайда электрондық сайлау жүйесіне қызмет көрсетуге Орталық сайлау комиссиясы белгілеген тәртіппен рұқсат алған маман бола алады.

50-4-бап. Электрондық сайлау бюллетені

1. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланып сайлау өткізген кезде дауыс беру электрондық сайлау жүйесі құралдарымен жасалатын электрондық бюллетеньмен жүргізіледі.

2. Электрондық сайлау бюллетенінің мәтіні мемлекеттік тілде және орыс тілінде жазылады және осы Конституциялық заңның 37-бабының 1-тармағында белгіленген талаптарға сай келуге тиіс.

50-5-бап. Электрондық дауыс беруді ұйымдастыру

1. Сайлау комиссиясының төрағасы дауыс беру басталардан отыз минут бұрын комиссия мүшелерінің қатысуымен:

электрондық сайлау жүйесінің дұрыс жұмыс істеп тұрғандығын тексереді;

комиссияның сайлаушыларды есепке алуға және электрондық дауыс беруге арналған құрылғыны беруге жауапты мүшелерін анықтайды.

Электрондық сайлау жүйесінің жұмысын тексерген кезде дауыс беруге арналған үй-жайда сенім білдірілген адамдар, байқаушылар және бұқаралық ақпарат құралдарының өкілдері болуға құқылы.

Осы тарауда көзделген жағдайларды қоспағанда, электрондық сайлау жүйесіне қатысты іс-әрекетті кімнің болса да жүзеге асыруына тыйым салынады.

2. Дауыс беру басталғанға дейін сайлау комиссиясының төрағасы электрондық сайлау жүйесін қосудың мөр басылып жабылған паролін ашады және электрондық сайлау жүйесін оны енгізу жолымен іске қосады. Бұл ретте қатысушыларға парольдің сақталу шараларының бүтіндігіне алдын ала көз жеткізу мүмкіндігі қамтамасыз етілуі тиіс.

3. Сайлаушы электрондық дауыс беруге сайлаушылардың тізімдері негізінде сайлаушының жеке басын куәландыратын құжатын көрсетуі бойынша жіберіледі.

4. Дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс жерде дауыс берген кезде осы Конституциялық заңға сәйкес сайлаушылар дауыс беруге арналған тасымалданатын құрылғының көмегімен дауыс береді, ол дауыс беруге арналған үй-жайдан тыс дауыс берген барлық сайлаушылардың дауыстары туралы деректердің сақталу мүмкіндігімен қамтамасыз етілуге тиіс.

Осы Конституциялық заңның 41-бабының 6-тармағына сәйкес берген өтініштері негізінде сайлаушылар тізімінен олар туралы деректер электрондық дауыс беруге арналған тасымалданатын құрылғыға алдын ала енгізіліп қойылады.

5. Сайлаушы электрондық дауыс беруді жасырын дауыс беруге арналған кабинада жүзеге асырады, онда осы Конституциялық заңның 42-бабының 1-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, дауыс беретін адамнан басқа адамның қатысуына тыйым салынады.

Сайлаушы электрондық дауыс беру бюллетенінен электрондық дауыс беруге арналған құрылғыны басқару элементтерін пайдалану жолымен өзі дауыс бергісі келетін кандидаттың аты-жөнін табады және соған дауыс бергенін растайды.

Сайлаушы саяси партия үшін дауыс берген кезде электрондық дауыс беруге арналған құрылғыны басқару элементтерін пайдалану жолымен өзі дауыс бергісі келетін саяси партияның атауын табады және соған дауыс бергенін растайды.

Дауыс беруге арналған кабинада дауыс берген сайлаушы электрондық дауыс беруге арналған құрылғыны сайлау комиссиясының мүшесіне береді.

6. Электрондық дауыс беруге және дауыстарды санауға кедергі келтіретін техникалық ақаулар туындаған жағдайда сайлау комиссиясы бағдарламаны қайта қосу туралы шешім қабылдауға құқылы, ол хаттамамен ресімделеді және оған сайлау комиссиясының мүшелері қол қояды.

Бұл шешімнің орындалуы электрондық сайлау жүйесін пайдалануды қамтамасыз ететін маманға жүктеледі.

7. Егер жабдықтың техникалық жай-күйі сайлауды тиісті дәрежеде өткізуге мүмкіндік бермесе, онда тиісті сайлау учаскесінде дауыс беру Орталық немесе тиісті аумақтық сайлау комиссиясының шешімімен ақауларды жоюға және дауыс беруді ұйымдастыруға қажетті мерзімге кейінге қалдырылады.

Тиісті сайлау учаскесінде ақаулар туындағанға дейін дауыс берген сайлаушылар кейінгі дауыс беруге жалпы негізде қатысады.

50-6-бап. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланған кезде дауыстарды санау

1. Электрондық дауыс беруді пайдаланған кезде дауыстарды санау электрондық сайлау жүйесімен жүргізіледі.

Дауыстарды санау осы Конституциялық заңмен белгіленген уақытта басталады, бірақ осы учаскедегі дауыс беруге арналған барлық құрылғылардағы деректер электрондық сайлау жүйесіне енгізілмей тұрып басталмауы керек.

Дауыстарды санау туралы мәліметтер дауыс беру туралы деректер құрылғысында тіркелуге тиіс.

2. Сайлау учаскесіндегі электрондық дауыс беру нәтижелері туралы ақпарат электрондық жүйемен электрондық хаттамаға енгізіліп, ол комиссия мүшелерінің электрондық цифрлық қолтаңбаларымен расталады.

Сайлау комиссиясының мүшелері қол қойған электрондық хаттаманың қағаздағы көшірмесі сайлау учаскесінің үй-жайында жалпыжұрттың танысуы үшін арнайы белгіленген орынға ілінеді және үй-жайда екі күн бойы тұрады.

3. Осы Конституциялық заңға сәйкес дауыстарды санау кезінде қатысқан адамның тілегі бойынша оған комиссия төрағасы мен хатшысының қолдары қойылып, тиісті сайлау комиссиясының мөрімен расталған, электрондық дауыс беру нәтижелері туралы электрондық хаттаманың қағазға түсірілген көшірмесі беріледі.

50-7-бап. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланған кезде сайлау қорытындыларын белгілеу

1. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланған кезде сайлау округтері бойынша сайлау қорытындыларын электрондық хаттамалар негізінде Орталық сайлау комиссиясы белгілейді және олар тиісті сайлау комиссияларына хабарланады.

Электрондық сайлау жүйесі арнайы бөлінген коммуникациялық желілерге осы тармаққа сәйкес ақпарат беру үшін қажетті мерзімге ғана қосылады.

2. Егер дауыс беру осы Конституциялық заңның 50-5-бабының 7-тармағымен көзделген тәртіппен кейінге қалдырылған жағдайда, тиісті сайлау округы бойынша сайлау қорытындылары тиісті сайлау округының барлық учаскелерінде дауыс беру өткізілгеннен кейін белгіленеді.

50-8-бап. Электрондық сайлау жүйесін пайдаланып дауыс беру нәтижелеріне шағымдану

1. Жоғары тұрған сайлау комиссиясына немесе сотқа электрондық сайлау жүйесін пайдаланып дауыс беру нәтижелеріне шағымдану кезінде дауыс беру туралы деректерді жазуға арналған құрылғы дәлелдеме ретінде қаралады.

2. Дауыс беру туралы деректерді жазуға арналған құрылғылар осы баптың мақсаттары үшін тиісті облыстық (республикалық маңызы бар қала, астана) аумақтық сайлау комиссиясында сақталады.

50-9-бап. Дауыс беру туралы деректерді жазуға арналған құрылғыларды сақтау

Дауыстар саналғаннан кейін дауыс беру туралы деректерді жазуға арналған құрылғы пакетке салынып, сайлау комиссиясының мөрімен бекітіледі және тиісті облыстық (республикалық маңызы бар қала, астана) сайлау комиссиясына беріледі.

Дауыс беру туралы деректерді жазуға арналған құрылғылар сайлау аяқталған күннен бастап бір жыл бойына сақталады.";

41) 54-бапта:

1-тармақта:

"қандай да бір дін қызметшісі болмауға және" деген сөздер алып тасталсын;

"33-бабындағы 2-тармаққа" деген сөздер "33-бабының 2 және 3-тармақтарына және " деген сөздермен, "құқығы" деген сөз "құқығына ие" деген сөздермен ауыстырылсын;

2-тармақта "Бұл ретте" деген сөздерден кейін "Президентке кандидаттың Қазақстан Республикасында кемінде он бес жыл тұру фактісін Орталық сайлау комиссиясы анықтайды, ал" деген сөздермен толықтырылсын, "белгілейді", "белгілеу рәсімі Республиканың Конституциялық Кеңесінің Конституцияның 41-бабындағы 2-тармақтың ресми түсініктемесі" деген сөздер тиісінше "анықтайды", "анықтау рәсімі Республика Конституциялық Кеңесінің Конституцияның 41-бабының 2-тармағына ресми түсіндірме беруі" деген сөздермен ауыстырылсын;

3-тармақ алып тасталсын;

42) 55-бапта:

3-тармақтың бірінші абзацының бесінші сөйлеміндегі "қабылданған күннен бастап үш күн ішінде" деген сөздер алып тасталсын;

5-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"5. Егер кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталатын күні Президенттікке екіден кем кандидат тіркелген жағдайда, Орталық сайлау комиссиясы кандидаттарды ұсыну мерзімін жиырма күннен аспайтын мерзімге ұзартады.";

43) 56-бапта:

2-тармақта "екі" деген сөз "бір" деген сөзбен ауыстырылсын;

3-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"Президенттікке кандидатты қолдап қол жинауды сенім білдірілген адамдар ұйымдастырады және кандидаттың Конституциямен және осы Конституциялық заңмен белгіленген талаптарға сәйкестігін тексеруден кейін бес күннен кем емес мерзімде осы Конституциялық заңның 55-бабының 3 және 4-тармақтарында белгіленген оны ұсыну туралы құжаттар негізінде Орталық сайлау комиссиясы беретін қол қою парақтарымен ресімделеді.";

8-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"8. Қойылған қолдардың дұрыстығын тексеру, осы баптың 2-тармағына сәйкес, Президенттікке кандидатқа қажетті дұрыс қойылған қолдар саны анықталғанға дейін жүргізіледі.";

44) 57-бап алып тасталсын;

45) 58-баптағы "үш", "бес" және "он" деген сөздер тиісінше "бес", "жеті" және "он бес" деген сөздермен ауыстырылсын;

46) 59-бапта:

2-тармақта:

бірінші сөйлемде:

"жеке қаражатынан" деген сөздер алып тасталсын;

"жүз мәрте" деген сөздер "елу мәрте" деген сөздермен ауыстырылсын;

екінші сөйлемде:

"жеті" деген сөз "бес" деген сөзбен ауыстырылсын;

"жағдайларда" деген сөзден кейін ", сондай-ақ кандидат қайтыс болған жағдайда" деген сөздермен толықтырылсын;

5-тармақтың 4-1) тармақшасы алып тасталсын;

6-тармақтың 3-1) тармақшасы алып тасталсын;

7-тармақта:

3) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"3) мынадай жағдайда:

кандидат ұсыну ережелерін бұзған, тіркеу үшін қажетті құжаттарды табыс етпеген;
кандидат Конституцияда және осы Конституциялық заңда оған қойылатын талаптарға сәйкес келмеген;

кандидат өзінің сайлау алдындағы науқанында лауазымдық немесе қызмет жағдайын пайдаланған;

кандидат өзін тіркегенге дейін, сайлау күні не соның алдындағы күні сайлау алдындағы үгіт жүргізген;

сот кандидаттың және (немесе) оның сенім білдірілген адамдарының басқа кандидаттың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін, оның іскерлік беделін түсіретін жалған мәліметтерді тарату фактісін анықтаған;

сот кандидат пен оның сенім білдірілген адамдарының сайлаушыларды сатып алу фактілерін анықтаған;

осы Конституциялық заңда белгіленген өзге де жағдайларда кандидатты тіркеуден бас тартады немесе тіркеу туралы шешімнің күшін жояды;"

мынадай редакциядағы 3-1) тармақшамен толықтырылсын:

"3-1) Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлықпен күрес туралы заңдарына сәйкес кандидаттың немесе оның жұбайының (зайыбының) декларацияда көрсеткен табысы мен мүлкі туралы мәліметтердің дұрыс еместігі анықталған жағдайда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жояды.";

мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Тіркеуден бас тартуға немесе тіркеудің күшін жоюға қатысты кандидаттар тиісті сотқа шағым жасай алады.

Дауыс беретін күнге екі күн қалғанда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жоюға немесе бұған дейін тіркеуден шығарылған кандидатты қалпына келтіруге жол берілмейді.";

47) 60-баптың 1 және 2-тармақтарында ", бірақ дауыс беруден кемінде жеті тәулік бұрын" деген сөздер алып тасталсын;

48) 61-баптың 1-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Тіркеу мерзімі аяқталғаннан кейін кандидаттардың шығып қалуы нәтижесінде Президенттікке екіден кем кандидат қалған жағдайда, Орталық сайлау комиссиясы өз қаулысымен сайлауды екі айдан аспайтын мерзімге ұзартады.";

49) 63-баптың 1-тармағының екінші сөйлемі мынадай редакцияда жазылсын:

"Кандидаттардың біреуі шығып қалған жағдайда, сайлау бюллетеніне неғұрлым көп дауыс алған келесі кандидат енгізіледі.";

50) 64-бапта:

1-тармақта "Президент сайлауында бір ғана кандидат дауысқа түссе және ол сайланбай қалса, егер" деген сөздер алып тасталсын;

екінші сөйлем алып тасталсын;

51) 65-баптың 2-тармағының 3) тармақшасы алып тасталсын;

52) 68-баптың 1-тармағында "Премьер-Министрдің" деген сөзден кейін "сайлау қорытындылары шығарылғаннан кейін он күн ішінде берілуі мүмкін" деген сөздермен толықтырылсын, "өтініш жасауы" деген сөздер "өтініші" деген сөзбен, "Мәжіліс Төрағасының" деген сөздер "Мәжіліс Төрағасының," деген сөздермен ауыстырылсын;

53) 70-бапта "2-тармағы мен" деген сөздер "2 және 3-тармақтарына және" деген сөздермен ауыстырылсын;

54) 71-бапта:

2-тармақтың 1) тармақшасы мынадай редакцияда жазылсын:

"1) облыстық (республикалық маңызы бар қалалар мен астана), қалалық, аудандық мәслихаттар сессияларында жүргізіледі. Саяси партиялар өздерінің мәслихаттардағы өкілдері арқылы Қазақстан Республикасы Парламенті Сенатының депутаттығына кандидатуралар ұсынады. Бұл ретте бірнеше мәслихаттан бір кандидат ұсынылуы мүмкін;"

4-тармақтағы "қабылданған күннен бастап үш күн ішінде" деген сөздер алып тасталсын;

7-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"7. Кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталған күні Сенаттың депутаттығына екіден кем кандидат тіркелген жағдайда, Орталық сайлау комиссиясы тиісті аумақтық сайлау комиссиясының ұсынуы бойынша кандидаттарды ұсыну мерзімін жиырма күннен аспайтын мерзімге ұзартады.";

55) 72-бапта:

1-тармақтағы "елу" деген сөз "жиырма бес" деген сөздермен ауыстырылсын;

3-тармақта "осы Конституциялық заңға сәйкес құрылатын бастамашыл топтар жүзеге асырады" деген сөздер "сенім білдірілген адамдар ұйымдастырады" деген сөздермен ауыстырылсын;

56) 73-бапта:

2-тармақта:

бірінші сөйлемде:

"өзінің жеке қаражатынан" деген сөздер алып тасталсын;

"жиырма бес" деген сөздер "он бес" деген сөздермен ауыстырылсын;

екінші сөйлемдегі "жеті" деген сөз "бес" деген сөзбен ауыстырылсын, "жағдайларда" деген сөзден кейін ", сондай-ақ кандидат қайтыс болған жағдайда" деген сөздермен толықтырылсын;

3-тармақта:

"сайлау күнінен кемінде қырық күн бұрын" деген сөздер "барлық қажетті құжаттар алынғаннан кейін" деген сөздермен ауыстырылсын;

"сайлау күніне" деген сөздерден кейінгі "кем дегенде" деген сөздер алып тасталсын;

4-тармақтың 4-1) тармақшасы алып тасталсын;

5-тармақтың 3-1) тармақшасы алып тасталсын;

6-тармақта:

3) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"3) мынадай жағдайда:

кандидат ұсыну ережелерін бұзған, тіркеу үшін қажетті құжаттарды табыс етпеген;

кандидат Конституцияда және осы Конституциялық заңда оған қойылатын талаптарға сәйкес келмеген;

кандидат өзінің сайлау алдындағы науқанында лауазымдық немесе қызмет жағдайын пайдаланған;

кандидат сайлау алдындағы үгітті өзін тіркегенге дейін, сайлау күні не соның алдындағы күні жүргізген;

кандидаттың және (немесе) оның сенім білдірілген адамдарының басқа кандидаттың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін, оның іскерлік беделін түсіретін жалған мәліметтерді таратқан фактісін сот анықтаған;

сот кандидат пен оның сенім білдірілген адамдарының сайлаушыларды сатып алу фактілерін анықтаған;

осы Конституциялық заңда белгіленген өзге де жағдайларда кандидатты тіркеуден бас тартады немесе оны тіркеу туралы шешімнің күшін жояды;"

мынадай редакциядағы 3-1) тармақшамен толықтырылсын:

"3-1) Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлықпен күрес туралы заңдарына сәйкес кандидаттың немесе оның жұбайының (зайыбының) декларацияда көрсеткен табысы мен мүлкі туралы мәліметтердің дұрыс еместігі анықталған жағдайда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жояды.";

мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Тіркеуден бас тартуға немесе тіркеудің күшін жоюға қатысты кандидаттар тиісті сотқа шағым жасай алады.

Дауыс беретін күнге екі күн қалғанда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жоюға немесе бұған дейін тіркеуден шығарылған кандидатты қалпына келтіруге жол берілмейді.";

мынадай мазмұндағы 8-тармақпен толықтырылсын:

"8. Тиісті аумақтық сайлау комиссиясы Сенат депутаттығына кандидаттарды тіркеу туралы хаттама жасайды, ол үш күндік мерзімде Орталық сайлау комиссиясына табыс етіледі.";

57) 74-баптың 1 және 2-тармақтарында тиісінше ", бірақ дауыс беретін күнге кемінде жеті тәулік қалғанда" және ", бірақ дауыс берілетін күннен кемінде жеті тәулік бұрын" деген сөздер алып тасталсын;

58) 75-бап мынадай редакцияда жазылсын:

"75-бап. Сенат депутаттығына кандидаттың сайлау қорының мөлшері

Кандидаттың сайлау қоры:

1) жалпы сомасы Қазақстан Республикасының заңдарымен белгіленген ең төменгі жалақының екі жүз есе мөлшерінен аспауға тиіс кандидаттың жеке қаражатынан;

2) жалпы сомасы Қазақстан Республикасының заңдарымен белгіленген ең төменгі жалақының бес жүз есе мөлшерінен аспауға тиіс Қазақстан Республикасының азаматтары мен ұйымдарының ерікті қайырмалдықтарынан құралады.";

59) 76-баптың 1-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Тіркеу мерзімі аяқталғаннан кейін кандидаттардың шығып қалуы нәтижесінде Сенат депутаттығына екіден кем кандидат қалған жағдайда, Орталық сайлау комиссиясы тиісті облыстық (республикалық маңызы бар қала және астана), қалалық сайлау комиссиясының ұсынуы бойынша, өз қаулысымен сайлаудың мерзімін ұзартады, бірақ ол екі айдан аспауға тиіс.";

60) 77-баптың 2-тармағындағы "депутаттардың жалпы санының" деген сөздер "сайланған депутаттар санының" деген сөздермен ауыстырылсын;

61) 79-баптың 1-тармағының екінші сөйлемі мынадай редакцияда жазылсын: "Кандидаттардың біреуі шығып қалған жағдайда, сайлау бюллетеніне неғұрлым көп дауыс алған келесі кандидат енгізіледі.";

62) 80-бапта:

1-тармақтағы "бірден-бір немесе екі кандидат дауысқа түскен кезде ол (олар) сайланбай қалса," деген сөздер "екі кандидат дауысқа түскен кезде олар сайланбай қалса," деген сөздермен ауыстырылсын;

4-тармақ алып тасталсын;

63) 81-баптың 2-тармағының 3) тармақшасы алып тасталсын;

64) 83-баптың 2-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Сенат депутаттары өкілеттігінің конституциялық мерзімі бітуіне бір жыл қалғанда шығып қалған депутаттың орнына сайлау өткізілмейді.";

65) 84-баптың 1-тармағында "Республика Премьер-Министрінің" деген сөздерден кейін "сайлау қорытындылары шығарылғаннан кейін он күн ішінде берілуі мүмкін" деген сөздермен толықтырылсын, "Мәжіліс Төрағасының" деген сөздер "Мәжіліс Төрағасының," деген сөздермен ауыстырылсын;

66) 86-баптағы "2-тармағына" деген сөздер "2 және 3-тармақтарына" деген сөздермен ауыстырылсын;

67) 87-бапта:

1-тармақтағы "республикалық және жергілікті қоғамдық бірлестіктерде" деген сөздер "саяси партияларда" деген сөздермен ауыстырылсын;

2-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Саяси партиялардың Мәжіліс депутаттығына кандидаттар ұсынуын олардың жоғары органдары әрбір кандидат дауысқа түсетін сайлау округін көрсете отырып жүргізеді. Саяси партияның депутаттыққа кандидат етіп осы саяси партияның мүшесі болып табылмайтын адамдарды ұсынуға құқығы жоқ. Саяси партия әрбір сайлау округінде Мәжіліс депутаттығына бір ғана кандидатты ұсына алады. Мәжіліс депутаттығына кандидаттар ұсыну туралы шешім саяси партияның жоғары органы

мүшелерінің жалпы санының көпшілік даусымен қабылданады және хаттамадан үзінді көшірмемен ресімделеді. Бірыңғай жалпыұлттық сайлау округінің аумағы бойынша Мәжіліс депутаттығына сайлау үшін адамдарды партиялық тізімге енгізуді саяси партияның жоғары органы жүргізеді. Саяси партиялардың партиялық тізімдерге осы саяси партияның мүшесі болып табылмайтын адамдарды кіргізуге құқығы жоқ. Бірыңғай жалпыұлттық сайлау округінің аумағы бойынша Мәжіліс депутаттығына сайлану үшін партиялық тізімге енгізілген адамның аумақтық сайлау округтері бойынша ұсынылуға құқығы жоқ.";

мынадай мазмұндағы 2-2-тармақпен толықтырылсын:

"2-2. Саяси партиялар сайлау өткізу кезеңінде сайлау блоктарын құра алады, олар Орталық сайлау комиссиясында тіркеледі. Сайлау блоктарын кемінде екі саяси партия құра алады.

Саяси партия сайлау өткізу кезеңінде бір ғана сайлау блогына кіре алады. Сайлау блогына кіру туралы шешімді саяси партияның жоғары органы қабылдайды.

Сайлау өткізу кезеңінде сайлау блоктарына осы Конституциялық заңда саяси партиялар үшін көзделген ережелер қолданылады.";

3-тармақтың бірінші абзацында:

"Қоғамдық бірлестіктің жоғары органының шешімі үш күн мерзім ішінде" деген сөздер "Саяси партияның жоғары органының шешімі" деген сөздермен ауыстырылсын;

6-тармақта "және бір партиялық тізімнен" деген сөздер алып тасталсын;

7-тармақта "алпыс күн" деген сөздер "екі ай" деген сөздермен ауыстырылсын;

8-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"8. Кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталған күні тиісті сайлау округі бойынша Мәжілістің депутаттығына екіден кем кандидат тіркелген жағдайда, Орталық сайлау комиссиясы тиісті округтік сайлау комиссиясының ұсынуы бойынша кандидаттарды ұсыну мерзімін жиырма күннен аспайтын мерзімге ұзартады.";

68) 88-бапта:

"өз қаражатынан" деген сөздер алып тасталсын;

"жиырма бес" деген сөздер "он бес" деген сөздермен ауыстырылсын;

екінші сөйлемде:

"жеті" деген сөз "бес" деген сөзбен ауыстырылсын;

"жағдайларда" деген сөзден кейін ", сондай-ақ кандидат қайтыс болған жағдайда" деген сөздермен толықтырылсын;

бесінші сөйлемде "жағдайда" деген сөзден кейін ", сондай-ақ партиялық тізімге енгізілген жалғыз кандидат қайтыс болған жағдайда" деген сөздермен толықтырылсын;

69) 89-бапта:

2-тармақта:

бірінші абзацта "Қоғамдық бірлестіктен" деген сөздер "Саяси партиядан" деген сөздермен ауыстырылсын;

1) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"1) саяси партияның жоғары органы отырысының осы саяси партияның әділет органдарында тіркелгені туралы құжаттың көшірмесі қоса тіркелген тиісті сайлау округі бойынша кандидат ұсыну жөніндегі хаттамасынан үзінді көшірме;"

2) тармақшадағы "қоғамдық бірлестіктен" деген сөздер "саяси партиядан" деген сөздермен ауыстырылсын;

3-1) тармақша алып тасталсын;

4) тармақшадағы нүктенің орнына нүктелі үтір қойылып, мынадай мазмұндағы 5) тармақшамен толықтырылсын:

"5) кандидаттың өзін ұсынған саяси партияның мүшесі екендігін растайтын құжат.";

3-тармақтың 2-1) тармақшасы алып тасталсын;

6-тармақта:

1) тармақшадағы "қоғамдық бірлестікке" деген сөздер "саяси партияға" деген сөздермен ауыстырылсын;

3) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"3) мынадай жағдайда:

кандидат ұсыну ережелерін бұзған, тіркеу үшін қажетті құжаттарды табыс етпеген;

кандидат Конституцияда және осы Конституциялық заңда оған қойылатын талаптарға сай келмеген;

кандидат өзінің сайлау алдындағы науқанында лауазымдық немесе қызмет жағдайын пайдаланған;

кандидат сайлау алдындағы үгітті өзін тіркегенге дейін, сайлау күні не соның алдындағы күні жүргізген;

кандидаттың және (немесе) оның сенім білдірілген адамдарының басқа кандидаттың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін, оның іскерлік беделін түсіретін жалған мәліметтерді таратқан фактісін сот анықтаған;

сот кандидат пен оның сенім білдірілген адамдарының сайлаушыларды сатып алу фактілерін анықтаған;

осы Конституциялық заңда белгіленген өзге де жағдайларда кандидатты тіркеуден бас тартады немесе оны тіркеу туралы шешімнің күшін жояды;"

мынадай редакциядағы 3-1) тармақшамен толықтырылсын:

"3-1) Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлықпен күрес туралы заңдарына сәйкес кандидаттың немесе оның жұбайының (зайыбының) декларацияда көрсеткен табысы мен мүлкі туралы мәліметтердің дұрыс еместігі анықталған жағдайда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жояды.";

мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Тіркеуден бас тартуға немесе тіркеудің күшін жоюға қатысты кандидаттар тиісті сотқа шағым жасай алады.

Дауыс беретін күнге екі күн қалғанда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жоюға немесе бұған дейін тіркеуден шығарылған кандидатты қалпына келтіруге жол берілмейді.";

7-тармақтың бірінші бөлігінде:

4) тармақша алып тасталсын;

5) тармақшадағы "болған жағдайда жүргізіледі." деген сөздер алып тасталып, мынадай мазмұндағы 6) тармақшамен толықтырылсын:

"6) партиялық тізімге енгізілген адамның осы тізімді ұсынған саяси партиядағы мүшелігін растайтын құжат болған жағдайда жүргізіледі.";

екінші бөлік алып тасталсын;

8-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"8. Бір саяси партиядан саяси партиялар арасында бөлінетін депутаттық мандаттардың белгіленген санының отыз процентінен аспайтын адамдар саны енгізілген бір ғана тізім тіркеуге жіберіледі.";

9-тармақта:

3) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"3) мынадай жағдайда:

саяси партия партиялық тізімді ұсыну ережелерін бұзған, тіркеу үшін қажетті құжаттарды табыс етпеген;

партиялық тізімді ұсынған саяси партия немесе оның сенім білдірілген адамдары сайлау алдындағы үгітті партиялық тізімді тіркегенге дейін, сайлау күні не сайлау алдындағы күні жүргізген;

партиялық тізімді ұсынған саяси партияның немесе оның сенім білдірілген адамдарының, кандидаттың, партиялық тізім ұсынған басқа саяси партияның немесе партиялық тізімге енгізілген адамның ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін, олардың іскерлік беделін түсіретін жалған мәліметтерді таратқан фактісін сот анықтаған;

бүкіл партиялық тізімнің жиырма бес проценттен астамын құрайтын адамдар партиялық тізімнен шыққан;

партиялық тізімді ұсынған саяси партияның немесе оның сенім білдірілген адамдарының сайлаушыларды сатып алу фактілерін сот анықтаған;

осы Конституциялық заңда белгіленген өзге де жағдайларда партиялық тізімді тіркеуден бас тартады немесе тіркеу туралы шешімнің күшін жояды.

Тіркеуден бас тартуға немесе тіркеудің күшін жоюға қатысты партиялық тізімді ұсынған саяси партия тиісті сотқа шағым жасай алады.

Дауыс беретін күнге екі күн қалғанда партиялық тізімді тіркеу туралы шешімнің күшін жоюға немесе бұған дейін тіркеуден шығарылған партиялық тізімді қалпына келтіруге жол берілмейді";

мынадай мазмұндағы 4) тармақшамен толықтырылсын:

"4) мынадай жағдайда:

партиялық тізімге енгізілген адам Конституцияда және осы Конституциялық заңда кандидатқа қойылатын талаптарға сай келмеген;

партиялық тізімге енгізілген адам өзінің сайлау алдындағы наұқанында лауазымдық немесе қызмет жағдайын пайдаланған;

партиялық тізімге енгізілген адам сайлау алдындағы үгітті партиялық тізім тіркелгенге дейін не сайлау күні жүргізген;

партиялық тізімге енгізілген адамның немесе оның сенім білдірілген адамдарының кандидаттың, партиялық тізімді ұсынған саяси партияның немесе партиялық тізімге енгізілген басқа адамның ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін, олардың іскерлік беделін түсіретін жалған мәліметтерді таратқан фактісін сот анықтаған;

Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлықпен күрес туралы заңдарына сәйкес партиялық тізімге енгізілген адамның және оның жұбайының (зайыбының) табысы мен мүлкі туралы декларацияда көрсеткен мәліметтердің дұрыс еместігі анықталған;

сот партиялық тізімге енгізілген адамның не оның сенім білдірілген адамдарының сайлаушыларды сатып алу фактілерін анықтаған;

осы Конституциялық заңда белгіленген өзге де жағдайларда партиялық тізімге енгізілген адамды осы тізімнен алып тастау туралы шешім қабылдайды.

Партиялық тізімге енгізілген адамды осы тізімнен шығару туралы шешімге партиялық тізімді ұсынған саяси партия не партиялық тізімнен шығарылған адам тиісті сотқа шағым жасауына болады, оның шешімі түпкілікті шешім болып табылады.

Партиялық тізімге енгізілген адамды дауыс беретін күнге екі күн қалғанда алып тастау туралы шешім қабылдауға жол берілмейді.";

70) 90-бапта:

1 және 2-тармақтардағы ", бірақ дауыс берілетін күннен кемінде жеті тәулік бұрын," деген сөздер алып тасталсын;

2-тармақтағы "Қоғамдық бірлестіктің жоғарғы" деген сөздер "Саяси партияның жоғары" деген сөздермен ауыстырылсын;

3-1-тармақта:

мынадай мазмұндағы екінші сөйлеммен толықтырылсын:

"Партиялық тізімге енгізілген адам бұл туралы Орталық сайлау комиссиясына жазбаша өтініш бере отырып, өз кандидатурасын партиялық тізімнен қайтарып ала алады.";

"Бұл жағдайда" деген сөздер "Бұл жағдайларда" деген сөздермен ауыстырылсын;

"күшін жою" деген сөздерден кейін "не партиялық тізімге енгізілген адамды алып тастау" деген сөздермен толықтырылсын;

4-тармақта:

"хақылы" деген сөз "тиіс" деген сөзбен ауыстырылсын;

"қоғамдық бірлестіктің" деген сөздер "саяси партияның" деген сөздермен ауыстырылсын;

71) 91-бап алып тасталсын;

72) 92-баптың 2) тармақшасындағы "республикалық қоғамдық бірлестік" деген сөздер "саяси партия" деген сөздермен ауыстырылсын;

73) 93-баптың 1-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Тіркеу мерзімі аяқталғаннан кейін кандидаттардың шығып қалуы нәтижесінде тиісті сайлау округі бойынша Парламент Мәжілісінің депутаттығына екіден кем кандидат қалған жағдайда, Орталық сайлау комиссиясы округтік сайлау комиссиясының ұсынуы бойынша өз қаулысымен сайлаудың мерзімін ұзартады, бірақ ол екі айдан аспауға тиіс.";

74) 95-баптың 1-тармағының екінші сөйлемі мынадай редакцияда жазылсын:

"Кандидаттардың біреуі шығып қалған жағдайда, сайлау бюллетеніне неғұрлым көп дауыс алған келесі кандидат енгізіледі.";

75) 96-бапта:

1-тармақта "бір ғана кандидат немесе екі кандидат дауысқа түскен кезде ол (олар) сайланбай қалса," деген сөздер "екі кандидат дауысқа түскен кезде олар сайланбай қалса," деген сөздермен ауыстырылсын;

4 және 5-тармақтар алып тасталсын;

76) 97-баптың 2-тармағының 3) тармақшасы алып тасталсын;

77) 97-1-баптың 5-тармағында:

үшінші бөлік мынадай редакцияда жазылсын:

"Саяси партияны тарату не саяси партиядағы мүшелігін тоқтату осы партияның партиялық тізімі бойынша сайланған Парламент Мәжілісі депутаттарының өкілеттігін тоқтату үшін негіз болып табылады.";

мынадай мазмұндағы бөлікпен толықтырылсын:

"Саяси партиялар Орталық сайлау комиссиясына жазбаша өтініш және саяси партияның жоғары органы отырысы хаттамасынан үзінді көшірме бере отырып, кандидаттардың партиялық тізімдегі кезектілігін өзгертуге құқылы.";

78) 99-баптың 2-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Мәжіліс депутаттары өкілеттігінің конституциялық мерзімі бітуіне бір жыл қалғанда, шығып қалған депутаттың орнына сайлау өткізілмейді.";

79) 100-баптың 1-тармағында "Республика Премьер-Министрінің" деген сөздерден кейін "сайлау қорытындылары шығарылғаннан кейін он күн ішінде берілуі мүмкін" деген сөздермен толықтырылсын, "Мәжіліс Төрағасының" деген сөздер "Мәжіліс Төрағасының," деген сөздермен ауыстырылсын;

80) 101-баптың 2-тармағындағы "төрт" деген сөз "үш" деген сөзбен ауыстырылсын;

81) 102-бапта "2-тармағына" деген сөздер "2 және 3-тармақтарына" деген сөздермен ауыстырылсын;

82) 103-бапта:

1-тармақ "сондай-ақ" деген сөзден кейін "олардың құрылымдық бөлімшелері және" деген сөздермен толықтырылсын;

2-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Республикалық немесе жергілікті қоғамдық бірлестіктердің, олардың құрылымдық бөлімшелерінің мәслихат депутаттығына кандидаттар ұсынуын, әрбір кандидат дауысқа түсетін сайлау округін көрсете отырып,

олардың жоғары органдары жүргізеді. Қоғамдық бірлестіктің осы қоғамдық бірлестіктің мүшесі болып табылмайтын адамдарды депутаттыққа кандидат етіп ұсынуға құқығы жоқ. Қоғамдық бірлестік не оның құрылымдық бөлімшесі әрбір сайлау округінде мәслихат депутаттығына бір ғана кандидат ұсына алады. Мәслихат депутаттығына кандидаттар ұсыну туралы шешім республикалық немесе жергілікті қоғамдық бірлестіктің, оның құрылымдық бөлімшесінің жоғары органы мүшелерінің жалпы санының көпшілік даусымен қабылданады және хаттамадан үзінді көшірмемен ресімделеді.";

3-тармақтың бірінші абзацындағы "үш күн мерзімнен кешіктірілмей" деген сөздер алып тасталсын;

6-тармақта "үш" және "екі ай" деген сөздер тиісінше "екі" және "бір ай" деген сөздермен ауыстырылсын;

7-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"7. Егер кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталған күні тиісті сайлау округі бойынша мәслихат депутаттығына екіден кем кандидат тіркелген жағдайда, аумақтық сайлау комиссиясы тиісті округтік сайлау комиссиясының ұсынуы бойынша кандидаттар ұсыну мерзімін жиырма күннен аспайтын мерзімге ұзартады.";

83) 104-бапта:

2-тармақта:

1) тармақшадағы "тиісінше Республика Әділет министрлігінде, облыстық, қалалық (республикалық маңызы бар қаланың, Республика астанасының) әділет басқармасында" деген сөздер "әділет органдарында" деген сөздермен ауыстырылсын;

4) тармақша алып тасталсын;

3-тармақтың 3) тармақшасы алып тасталсын;

6-тармақта:

3) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"3) мынадай жағдайда:

кандидат ұсыну ережелерін бұзған, тіркеу үшін қажетті құжаттарды табыс етпеген;

кандидат Конституцияда және осы Конституциялық заңда оған қойылатын талаптарға сәйкес келмеген;

кандидат өзінің сайлау алдындағы науқанында лауазымдық немесе қызмет жағдайын пайдаланған;

кандидат сайлау алдындағы үгітті өзін тіркегенге дейін, сайлау күні не соның алдындағы күні жүргізген;

кандидаттың және (немесе) оның сенім білдірілген адамдарының басқа кандидаттың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін, оның іскерлік беделін түсіретін жалған мәліметтерді таратқан фактісін сот анықтаған;

сот кандидат пен оның сенім білдірілген адамдарының сайлаушыларды сатып алу фактілерін анықтаған;

осы Конституциялық заңда белгіленген өзге де жағдайларда кандидатты тіркеуден бас тартады немесе тіркеу туралы шешімнің күшін жояды;"

мынадай редакциядағы 3-1) тармақшамен толықтырылсын:

"3-1) Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлықпен күрес туралы заңдарына сәйкес кандидаттың немесе оның жұбайының (зайыбының) декларацияда көрсеткен табысы мен мүлкі туралы мәліметтердің дұрыс еместігі анықталғанда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жояды.";

мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Тіркеуден бас тартуға немесе тіркеудің күшін жоюға қатысты кандидаттар тиісті сотқа шағым жасай алады.

Дауыс беретін күнге екі күн қалғанда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жоюға немесе бұған дейін тіркеуден шығарылған кандидатты қалпына келтіруге жол берілмейді.";

8-тармақтағы "қырық" деген сөз "жиырма бес" деген сөздермен ауыстырылсын;

84) 105-бапта:

1 және 2-тармақтардағы ", бірақ дауыс берілетін күннен кемінде жеті тәулік бұрын," деген сөздер алып тасталсын;

2-тармақта "бірлестіктің" деген сөзден кейін ", қоғамдық бірлестіктің құрылымдық бөлімшесінің" деген сөздермен толықтырылсын;

85) 106-бап мынадай редакцияда жазылсын:

"106-бап. Мәслихат депутаттығына кандидаттың сайлау қорының мөлшері

Кандидаттың сайлау қоры:

1) жалпы сомасы Қазақстан Республикасының заңдарымен белгіленген ең төменгі жалақының жүз есе мөлшерінен аспауға тиіс кандидаттың жеке қаражатынан;

2) кандидатқа өзін ұсынған қоғамдық бірлестік бөлген, жалпы сомасы Қазақстан Республикасының заңдарымен белгіленген ең төменгі жалақының екі жүз есе мөлшерінен аспауға тиіс қаражаттан;

3) жалпы сомасы Қазақстан Республикасының заңдарымен белгіленген ең төменгі жалақының үш жүз есе мөлшерінен аспауға тиіс Қазақстан Республикасының азаматтары мен ұйымдарының ерікті қайырмалдықтарынан құралады.";

86) 107-баптың 1-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Тіркеу мерзімі аяқталғаннан кейін кандидаттардың шығып қалуы нәтижесінде тиісті сайлау округі бойынша мәслихат депутаттығына екіден кем кандидат қалған жағдайда, аумақтық сайлау комиссиясы тиісті округтік сайлау комиссиясының ұсынуы бойынша өз шешімімен сайлау мерзімін ұзартады, бірақ ол екі айдан аспауға тиіс.";

87) 109-бап алып тасталсын;

88) 110-бапта:

1-тармақта "не бір кандидат дауысқа түскен жағдайда ол сайланбаса," деген сөздер алып тасталсын;

4-тармақ алып тасталсын;

89) 111-баптың 2-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Дауыс беруге қатысқан сайлаушылар басқа кандидаттарға қарағанда көп дауыс берген кандидат мәслихаттың сайланған депутаты болып есептеледі.";

90) 113-баптың 2-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Мәслихат өкілеттігінің конституциялық мерзімінің аяқталуына бір жыл қалғанда шығып қалған депутаттың орнына сайлау өткізілмейді.";

91) 114-баптың 2-тармағы мынадай мазмұндағы бөлікпен толықтырылсын:

"Сайлауларды өткізу тәртібін Орталық сайлау комиссиясы осы Конституциялық заңға сәйкес айқындайды.";

92) 115-баптағы "2-тармағына" деген сөздер "2 және 3-тармақтарына" деген сөздермен ауыстырылсын;

93) 117-бапта:

3-тармақта "үш күн мерзімнен кешіктірілмей" деген сөздер алып тасталсын;

8-тармақ мынадай редакцияда жазылсын:

"8. Кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталған күні жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне екіден кем кандидат тіркелген жағдайда, аумақтық сайлау комиссиясы кандидаттар ұсыну мерзімін ұзартады, бірақ ол жиырма күннен аспауға тиіс.";

94) 118-бапта:

2-тармақтың 4) тармақшасы алып тасталсын;

3-тармақтың 3) тармақшасы алып тасталсын;

6-тармақта:

3) тармақша мынадай редакцияда жазылсын:

"3) мынадай жағдайда:

кандидат ұсыну ережелерін бұзған, тіркеу үшін қажетті құжаттарды табыс етпеген;

кандидат Конституцияда және осы Конституциялық заңда оған қойылатын талаптарға сәйкес келмеген;

кандидат өзінің сайлау алдындағы науқанында лауазымдық немесе қызмет жағдайын пайдаланған;

кандидат сайлау алдындағы үгітті өзін тіркегенге дейін, сайлау күні не соның алдындағы күні жүргізген;

кандидаттың және (немесе) оның сенім білдірілген адамдарының басқа кандидаттың ар-намысы мен қадір-қасиетіне нұқсан келтіретін, оның іскерлік беделін түсіретін жалған мәліметтерді таратқан фактісін сот анықтаған;

сот кандидат пен оның сенім білдірілген адамдарының сайлаушыларды сатып алу фактілерін анықтаған;

осы Конституциялық заңда белгіленген өзге де жағдайларда кандидатты тіркеуден бас тартады немесе тіркеу туралы шешімнің күшін жояды;"

мынадай редакциядағы 3-1) тармақшамен толықтырылсын:

"3-1) Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлықпен күрес туралы заңдарына сәйкес кандидаттың немесе оның жұбайының (зайыбының) декларацияда көрсеткен табысы мен мүлкі туралы мәліметтердің дұрыс еместігі анықталған жағдайда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жояды.";

мынадай мазмұндағы бөліктермен толықтырылсын:

"Тіркеуден бас тартуға немесе тіркеудің күшін жоюға қатысты кандидаттар тиісті сотқа шағым жасай алады.

Дауыс беретін күнге екі күн қалғанда кандидатты тіркеу туралы шешімнің күшін жоюға немесе бұған дейін тіркеуден шығарылған кандидатты қалпына келтіруге жол берілмейді.";

8-тармақтағы "он бес" деген сөздер "он үш" деген сөздермен ауыстырылсын;

95) 119-баптың 1 және 2-тармақтарында, бірақ дауыс берілетін күннен кемінде үш күн бұрын," деген сөздер алып тасталсын;

96) 120-бап алып тасталсын;

97) 121-баптың 1-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"1. Кандидаттарды тіркеу мерзімі аяқталған күні жергілікті өзін-өзі басқару органдарының мүшелігіне екіден кем кандидат тіркелген жағдайда, аумақтық сайлау комиссиясы тиісті округтік сайлау комиссиясының ұсынуы бойынша өз шешімімен сайлау мерзімін ұзартады, бірақ ол бір айдан аспауға тиіс.";

98) 124-баптың 4-тармағы алып тасталсын;

99) 127-баптың 2-тармағы мынадай редакцияда жазылсын:

"2. Жергілікті өзін-өзі басқару органы өкілеттігінің Қазақстан Республикасының заңдарымен белгіленген мерзімі аяқталуына бір жыл қалғанда жергілікті өзін-өзі басқару органының шығып қалған мүшесінің орнына сайлау өткізілмейді.";

100) 128-бап алып тасталсын;

101) 129-бап мынадай редакцияда жазылсын:

"129-бап. Кезектен тыс сайлау өткізген кезде Парламент

Сенатының жаңа сайланымы депутаттарын сайлау

тәртібі

1. Кезектен тыс сайлау өткізген кезде Сенаттың жаңа сайланымы депутаттарының сайлауы жөніндегі сайлау іс-шаралары, дауыс беруді өткізуді, сайлау қорытындыларын белгілеуді және Сенат депутаттарының өкілеттік мерзімін айқындауды қоспағанда, осы Конституциялық заңға сәйкес өткізіледі.

2. Сенаттың жаңа сайланымы депутаттарының сайлауы бойынша таңдаушылардың - облыс (республикалық маңызы бар қала, астана) мәслихаттары депутаттарының бірлескен отырысында дауыс беру Сенат депутаттарының екі мандатына бір мезгілде өткізіледі.

3. Аумақтық сайлау комиссиясы барлық тіркелген кандидаттарды сайлау бюллетенінде әліпби тәртібімен орналастырады. Кандидаттың аты-жөнінің оң жағынан қай кандидатқа дауыс бергенін белгілеу үшін екі шаршы орналастырылады. Бір шаршы - алты жылға сайланатын кандидат үшін, екіншісі үш жылға сайланатын кандидат үшін белгі қоюға арналады.

4. Таңдаушы дауыс беру кезінде өзі дауыс беретін кандидаттардың аты-жөнінің оң жағындағы бос тұрған екі шаршыға кез келген белгіні, тиісінше бір шаршыға белгіні - алты жылға сайлау үшін, екінші шаршыға үш жылға сайлау үшін қояды.

5. Дауыс санау мен дауыс беру нәтижесін анықтау Сенат депутаттарының екі мандаты бойынша бөлек жүргізіледі.

6. Сенаттың жаңа сайланымы депутаттарының сайлауында дауыс беруге қатысқан таңдаушылар санының елу процентінен астамының даусын алған кандидаттар сайланған деп есептеледі.

7. Егер Сенат депутаттары дауыс берудің бірінші турында сайланбаса, қайтадан дауыс беру өткізіледі. Қайтадан дауыс беру әртүрлі бюллетеньдер бойынша, бір бюллетень алты жылға сайланатын кандидатқа дауыс беру үшін, екіншісі үш жылға сайланатын кандидатқа дауыс беру үшін жүргізіледі. Сайлау бюллетеніне дауыс беруге қатысқан таңдаушылардың неғұрлым көп дауысына ие болған екі кандидат енгізіледі. Басқа кандидатпен салыстырғанда таңдаушылар дауысының көбіне ие болған кандидат сайланған деп есептеледі.";

102) 130 және 132-баптар алып тасталсын.

2-бап. Осы Конституциялық заң ресми жарияланған күнінен бастап қолданысқа енгізіледі.

Қазақстан Республикасының

Президенті